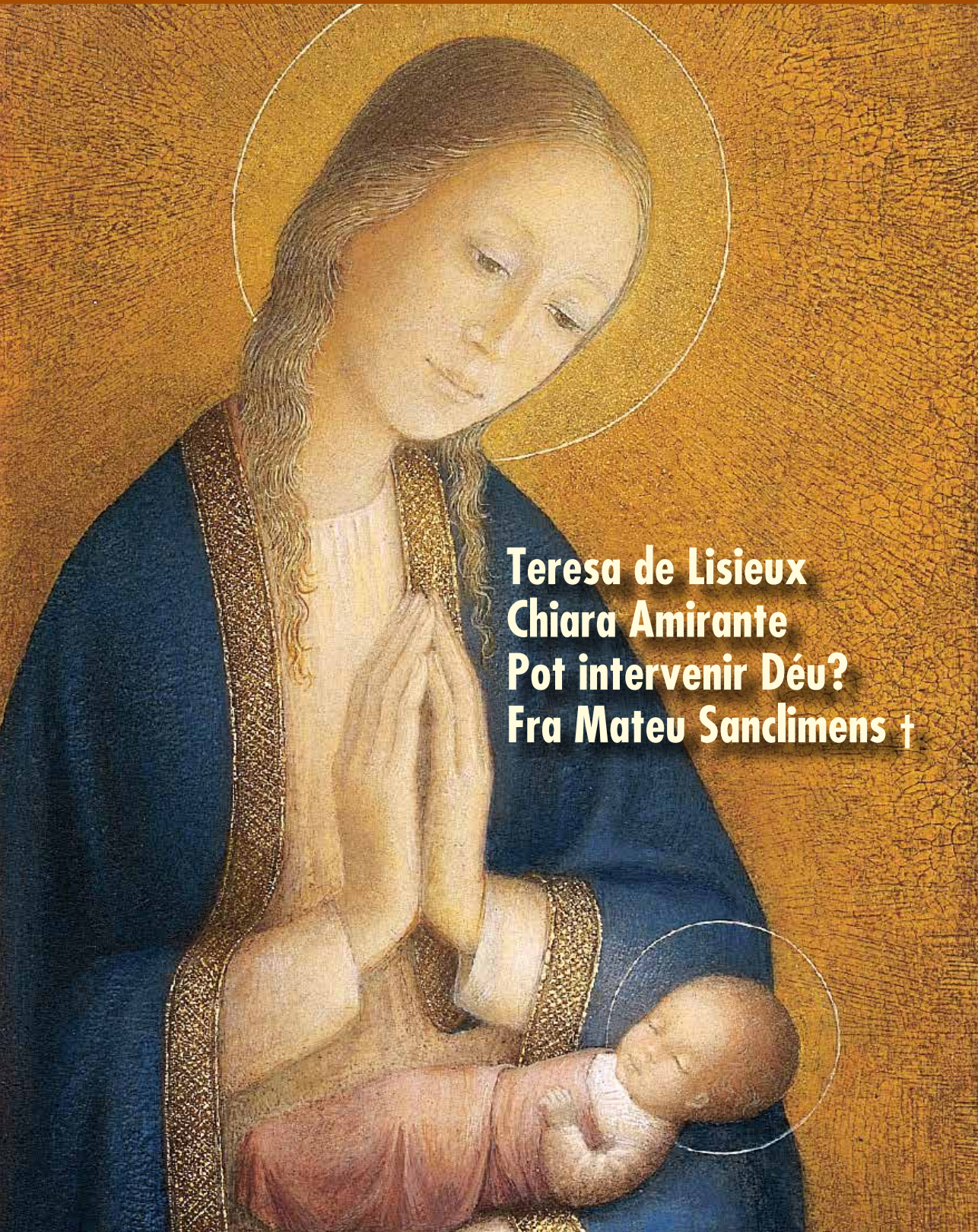

CATALUNYA FRANCISCANA

ANY LIX - NÚM. 274 - SETEMBRE-DESEMBRE DE 2023

**Teresa de Lisieux
Chiara Amirante
Pot intervenir Déu?
Fra Mateu Sanclimens †**

ÍNDEX

EDITORIAL

ÉSSER MIRATS

Josep Manuel Vallejo

81

ESPAI FRANCISCÀ

Articles

¿POT INTERVENIR DÉU EN LA NOSTRA VIDA?

L'EXPERIÈNCIA DE L'ESPERIT

Josep Manuel Vallejo

82

SANTA TERESA DE LISIEUX

Lluís Arrom

88

FRA MATEU SANCLIMENS

Jacint Duran

100

EL MEU ITINERARI ESPIRITUAL EN UN MÓN

I UNA ESGLÉSIA CANVIANTS

Mateu Sanclimens

103

EN AQUELLA GRUTA DE GRECCIO

Valentí Serra de Manresa

116

ESPAI CENTRAL: RECERCA 86

CHIARA AMIRANTE

Llorenç Sagalés

LLIBRES - PEL·LÍCULES

DEU RAONS PER CREURE EN DÉU

119

LIBRES: DUC IN ALTUM

120

LA SIRVIENTA

120

Foto coberta:

**“Nativitat de Nostre Senyor”
Bradi Barth**

Totes les fotografies de les obres de la pintora suïssa Bradi Barth han estat reproduïdes amb l'autorització corresponent: copyright www.bradi-barth.org

EDITA:

Caputxins de Catalunya i Balears
www.caputxins.cat

DIRECTOR:

Josep Manuel Vallejo

CONSELL DE REDACCIÓ:

Montse Andreu
Òscar Bernaus
Jesús Romero
Marta Palau

REDACCIÓ I ADMINISTRACIÓ:

Avda. Diagonal, 450
08006 Barcelona
Telèfon 934 161 812
conselldeiaics@caputxins.cat

PREUS DE SUBSCRIPCIÓ:

Normal: 25 €

De suport: 35 € per amunt

Dipòsit legal: B. 8297-59

EDITORIAL

ÉSSER MIRATS

FRA JOSEP MANUEL

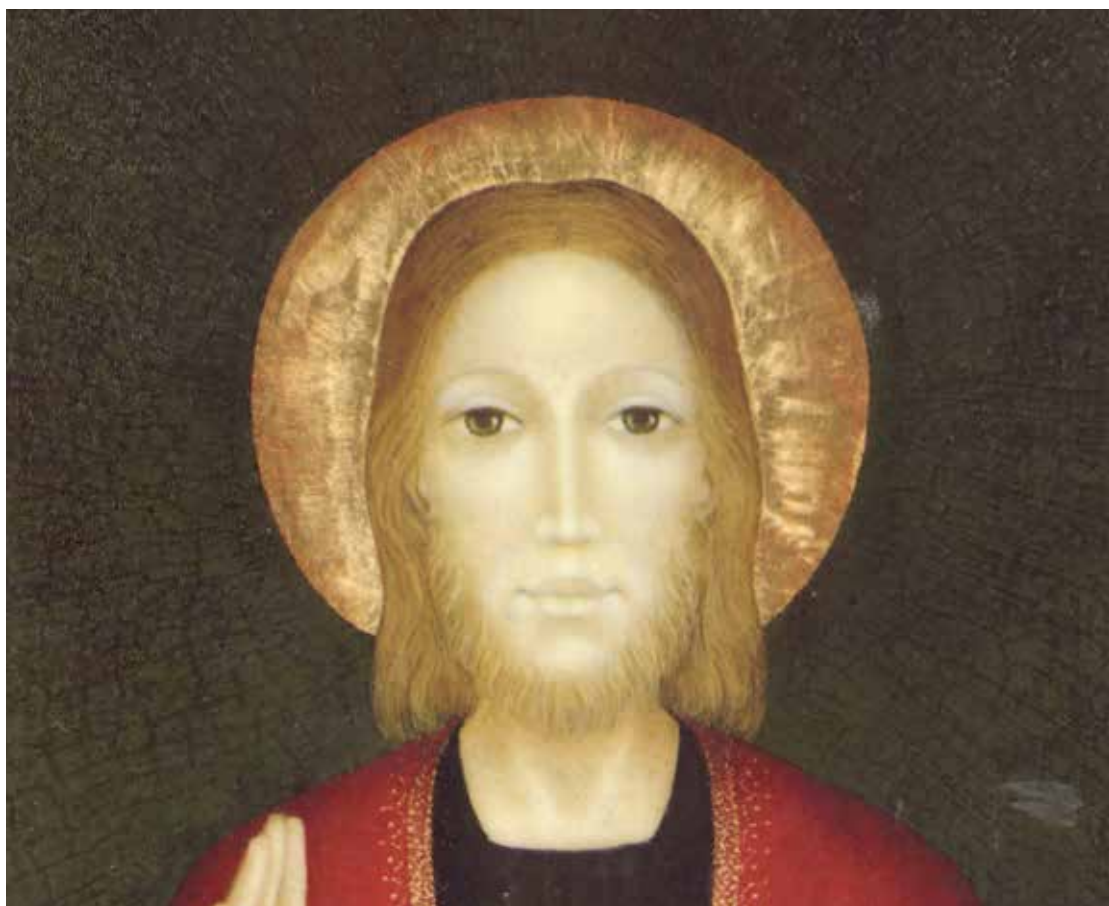
Necessitem ésser mirats, ésser valorats, estimats. Quan algú em mira amb amor, amb complaença, em fa viure, m'eixampla el cor, em fa créixer, m'embelleix. Ser cristià és saber-se ben mirat per Jesús.

La mirada de Jesús no és com la nostra, és una mirada que estima encara que no el corresponguem (jove ric, Mt 19), que acull i comprèn malgrat el nostre pecat (dona

adúltera, Jn 8), que no judica ni menysprea (Zaqueu, Lc 19), que no es queda amb l'aparença sinó que veu el fons del cor (Natanael, Jn 1).

Deixar-se mirar per Jesús a través d'una icona o ficant-nos dins el text evangèlic és una manera magnífica de pregar. Tal com deia santa Teresa: "Él me mira y yo le miro".

I quan ens sentim mirats d'aquesta forma, nosaltres mirem com Ell.

¿POT INTERVENIR DÉU EN LA NOSTRA VIDA? L'EXPERIÈNCIA DE L'ESPERIT

FRA JOSEP MANUEL VALLEJO

La pregunta de si Déu pot intervenir en la nostra vida és una mica retòrica, però no és sobrerera, perquè no tothom pensa que Déu pugui intervenir en la vida. Des de la Il·lustració, el Deisme creu en l'existència de Déu, però d'un Déu que crea, que fa funcionar el món i el deixa tranquil, no intervé. D'això, que ve de la Revolució Francesa, de la Il·lustració, n'està plena la nostra cultura i nosaltres a vegades ens contagiem, i ens creiem que Déu ha deixat autònomes les realitats humanes i ja no hi intervé. En part és així, perquè no podem estar tot el dia demanant la pluja o demanant miracles... Però el que sí és evident és que Déu, a través del seu Esperit, intervé en el nostre cor. Déu, en tota l'experiència bíblica, és un Déu que es revela, que es comunica, que parla, amb una llengua estranya, però parla, i que transforma les persones si es deixen, perquè Déu no pot obligar ningú a estimar-lo. Intentarà seduir-nos una i altra vegada, però si diem que "no", no podrà fer res. És la impotència de Déu davant de la nostra llibertat. Però, a través del seu Esperit Sant, Déu pot suggerir, impulsar... Si el deixem entrar ens podrà guarir, ens podrà transformar, podrà suavitzar les nostres dureses. Podrà fer tot el que es descriu en la preciosa Seqüència de l'Esperit Sant que cantem a la Pentecosta. Són els efectes de l'Esperit Sant en la nostra ànima. "Tot l'indòmit, endolciu, tot el fred, encalentiu"...

L'Esperit també està present enllà de la Bíblia. Sant Antoni Abat deia: "Jo tinc dos grans llibres en la meua vida, la Bíblia i el llibre de la Creació". El llibre de la Creació és d'una gran bellesa i parla, diu moltes coses. Ara bé, es necessita un cor sensible, un cor capaç de contemplar, capaç d'afectar-se per la bellesa immensa de la Creació. I aquesta experiència d'extasiar-se amb el paisatge, de commoure's amb els arbres de la tardor quan anem a les muntanyes, la pot fer tothom. Hi ha salms preciosos que canten la Creació: "Alço els ulls a les muntanyes, ¿d'on em vindrà l'ajuda?", "el cel parla de la glòria de Déu, l'estelada anuncia el que han fet les seves mans. Els dies d'un a l'altre es transmeten el missatge. L'un a l'altre se'l revelen les nits. Silenciosament, sense paraules"... El paisatge parla d'una manera especial, en una llengua estranya.

Hi ha una altra bellesa que ha produït l'esperit humà: l'art, la pintura, la música, la poesia, la literatura... Respecte a la pintura, hom pot contemplar estona i estona un quadre de Van Gogh, de Millet, de Fra Angelico... i deixar-se impregnar de la seva bellesa, el seu missatge i la seva profunditat. Això és espiritual, profundament espiritual. L'experiència artística està plena d'Esperit. Però no tot és art. L'art modern, de l'últim segle, ha perdut espiritualitat, ja no hi ha rostres... Tindrà valor estètic però ha perdut tot aquest contingut espiritual que tenien els altres segles, segurament perquè ja no hi ha Déu...

També tenim l'experiència literària. Estic llegint un llibre bellíssim d'Stefan Zweig. En Jaume Vallcorba, que en pau descansi, ha publicat gairebé tota la seva obra a Acantilado i a Quaderns Crema. És un home d'entre guerres, un gran home, molt sensible, i té diversos llibres en què expressa molt bé el moment creatiu, per exemple, quan Häendel va compondre "El Messies". És preciós. Explica el drama de Häendel que passà deu dies sense dormir i del procés de la lluita per la creació, de com aquella bellesa pot sortir d'un moment d'inspiració místic i dolorós alhora. Zweig va fer molta amistat amb els intel·lectuals, artistes i filòsofs europeus d'ambdós bàndols, precisament en el moment de la

Primera Guerra, quan francesos i anglesos eren enemics dels austrohongaresos i alemanys. Va fer amistat per crear lligams de pau i de cordialitat enmig d'enemics per la qüestió política. Explica en aquest llibre, el de les seves Memòries,¹ com va conèixer l'escultor Rodin. En un moment donat, l'autor està visitant Rodin i aquest desapareix i el deixa sol. Endevina que s'ha ficat en el taller i està començant a remodelar una escultura que no li agradava, oblidant-se completament del visitant. D'una manera extraordinària explica

1. STEFAN ZWEIF, *El mundo de ayer. Memorias de un europeo*, Ed. Acantilado, Barcelona 2012.

la fertilitat d'aquell moment boig del do, de la inspiració, de l'arrabassament del creador amb la seva obra. Zweig té un petit llibre, "Los milagros de la vida", on parla d'un pintor que ha de fer un quadre sobre la Mare de Déu, una Anunciació, i no troba model. Descriu molt bé aquest aspecte de la creació artística. Va buscant model pertot arreu i no el troba. Al final un dia, mirant al terrat, veu el rostre d'una noia i té com una il·luminació, veu que ella ha de ser el model. La noia era una jueva fugida d'Alemanya. Parla amb el seu padrastre i el convenç perquè la seva filla faci de model. Però la noia ve molt traumatitzada d'haver perdut els familiars, d'estar acollida... i té un rostre

de dolor... Llavors, el pintor fa tota la pedagogia possible: parlar amb ella, li explica la Bíblia, etc. perquè vagi ressuscitant per dintre i tingui una expressió adequada a la Mare de Déu. Però no ho aconsegueix. Al final renuncia a fer l'Anunciació i vol fer una Maternitat. Aconsegueix un nen i li dona a la noia perquè el tingui amb ella. Però li costa moltíssim perquè és una noia matxucada pel dolor i la guerra i li costa molt la tendresa. L'autor ho explica molt bé. Però, a poc a poc, la noia va deixant brollar de si els seus sentiments maternals i, finalment, s'estableix una relació entre la noia i el nen, i l'autor narra com el pintor va captant aquells moments màgics de tendresa maternal entre la jove i l'infant.

Aquest escriptor afirma que en l'art hi ha esperit; especialment la literatura és la que conserva l'esperit. Una bona novel·la ens transmet l'esperit. És allò que no es toca, és allò no material però que és real. Això que s'ha perdut a Europa des de fa uns segles, els grans literats ho conserven. I ho retrobem en els grans poemes. L'esperit està pertot arreu, no l'Esperit Sant de la Bíblia sinó l'esperit creador, l'esperit humà que ens ha donat Déu està pertot arreu i es reflecteix en l'obra literària, en l'obra artística. En boca de Joan Maragall: "Si el món ja és tan formós, Senyor, si es mira amb la pau vostra a dintre de l'ull nostre, ¿què més ens podeu dâ en una altra vida?" (Cant Espiritual). Què ben expressat! Si tenim un ull net, si tenim una sensibilitat espiritual, el món és també com el Cel.

"¿Adónde te escondiste, amado, y me dejaste con gemido? Como el ciervo huiste, habiéndome herido; salí tras ti, clamando, y eras ido" (Cántico Espiritual). Sant Joan de la Creu explica l'experiència mística del Senyor. Déu s'ha fet present i desapareix... i, inspirat en el Càntic dels Càntics de la Bíblia, l'esposa surt per carrers i places cercant, clamant i cridant perquè no troba l'estimat, que se li ha fet present en un tast fugacíssim.

La bona literatura, especialment la poesia, és capaç de transmetre'ns l'esperit.

Com podem veure, l'espiritualitat no és simplement qüestió de pregària o de religions, sinó que l'Esperit de Déu omple l'univers, està pertot arreu. ¿I per què no el veiem o no l'experimentem? Perquè tenim el cor endurit. El problema en relació a l'Esperit és la insensibilitat.

¿Tothom pot fer experiència espiritual? ¿Podríem dir que tothom és sensible a la bellesa del paisatge? ¿O que s'extasia davant d'un quadre de Van Gogh? ¿O que queda fascinat en entrar en una església del Císter, o en una romànica, o en una

gòtica? ¿Tothom és sensible davant d'una simfonia de Mozart, Bach, o Schubert? ¿Tothom és sensible davant els arbres dels boscos a la tardor? Jo he contemplat paisatges amb altres persones, i jo extasiant-me amb la bellesa de l'entorn i els altres mirar-me com si estigués sonat... El pare Altisent deia: "Quan ensenyes un quadre molt bell a una persona i es queda tan ampla, millor canviem de tema". Hi ha persones que no són sensibles a l'art, a la bellesa del paisatge, o a la música... Tenen els sentits obturats. No és que Déu no els hagi creat sensibles però pel que sigui tenen els sentits obturats. Per tant, tothom pot fer experiència espiritual d'aquest tipus, artística, musical, literària, però cal ser sensible i això es pot conrear. Estem a un nivell humà; no estem en el cristianisme encara. El cristianisme duu a la plenitud tot això, però abans de l'experiència religiosa hi ha una experiència humana, l'experiència natural de Déu, que pot fer tothom.

Podríem pensar que a la sensibilitat per l'art només pot arribar-hi el qui té cultura, el qui s'ha cultivat... És clar. Però hi ha pastors que es passen amb el ramat moltes hores al camp, que són autèntics místics. Jo n'he conegut. I el pare Colomer, que era un dels grans filòsofs de Catalunya, un dels seus homes de referència era un pastor. Perquè aquestes persones estan quietes molta estona, en silenci, i soles, i això les fa contemplatives i sensibles. El gran drama de la no profunditat de la nostra societat és que estem molt distrets i envoltats de soroll per tot arreu. Fixem-nos que els filòsofs grecs eren tan profunds perquè contemplaven molt. I si un s'està molta estona contemplant la naturalesa, i els ritmes, i com creixen les plantes, i el que passa, es fa preguntes.

En resum, l'experiència espiritual la pot fer tothom, però cal tenir un cor amorosit, un cor sensible, un cor capaç de vibrar.

L'experiència de la compassió

L'experiència humana de la compassió davant del patiment és també una experiència espiritual, profundament espiritual. Recordem sant Francesc. Tenim tendència a identificar allò espiritual amb la pregària, el silenci, o la mística... però si Déu és amor, i amor compassiu, tota experiència d'amor compassiu profund és experiència de l'Esperit Sant. Quan estimem de debò, fem experiència de l'Esperit. Quan estimem com Jesús estima, fins i tot als enemics, fins a perdonar al qui t'ofèn, estem fent experiència de l'Esperit de Jesús.

Hi ha un text preciós que llegim als inicis de la Quaresma, que desmunta els estereotips de penitència que tenim normalment. Diu així: "El dejuni que jo aprecio és aquest: allibera els qui han estat empresonats injustament, deslliga les corretges del jou, deixa lliures els oprimits i trosseja jous de tota mena. Comparteix el teu pa amb els qui passen fam, acull a casa teva els pobres

vagabunds, vesteix el qui va despul·lat. No els defugis, que són germans teus" (Is 58,6). Aleshores ve l'experiència a conseqüència d'això: "Llavors brillarà com l'alba la teva llum, i a l'instant es guariran les teves ferides". La nostra guarició, la nostra reconciliació interior, la nostra pau veritable ve de la misericòrdia amb els sofrents. Això és profundament cristià. Per tant, l'activitat espiritual més important que aprecia Déu és aquesta. La pedra de toc de tota espiritualitat, que sigui sana i autèntica, és aquesta. L'espiritualitat cristiana, ens porta a això. I si no es dona, llavors és que es tracta d'una falsa espiritualitat, per molta pregària, per molta lectura, per molts recessos, per molts cursos que fem. Això és importantíssim. No oblidem que santa Teresa de Jesús, en el seu "Camino de Perfecció", que és un manual molt pràctic per a la pregària, abans de parlar de la pregària té trenta capítols en què tracta de les relacions fraternes, com a condició de la pregària. És a dir, si un no té

una vida sana fraternalment, d'estimar els altres, de sortir d'un mateix, no pot pregar bé. En tot cas, la pregària m'ajudarà a escalfar el cor, però aquest aspecte de sortir d'un mateix, de negar-se a un mateix, de misericòrdia i de compassió, és consubstancial a l'experiència espiritual. I això és pur cristianisme, perquè en el cristianisme, la carn i l'esperit van junts, no es poden separar.

L'experiència espiritual cristiana no es pot dissociar de Jesús de Natzaret. La carn de Jesús i l'esperit de Jesús van junts. Per tant, una persona serà molt espiritual si encarna en la seva vida les actituds de Jesús però, si no, és un espiritualista, o algú que fuig o es busca a si mateix.

Però l'Esperit Sant no apareix solament al Nou Testament amb Jesús. L'Esperit és present des de la Creació del món (Gn 1,1), es revela a través de l'Antic Testament i del Nou i, amb plenitud, en Jesús; i Jesús posseeix i dona l'Esperit Sant. Ell és el qui té la plenitud de l'Esperit i el regala a qui es relaciona amb Ell. Recordem aquella escena de la dona que té pèrdues de sang i s'atansa a Jesús, el toca per darrere i queda guarida. I diu el text: "Va sortir com per darrere una força d'Ell": El seu Esperit. Només tocant Jesús, aquella dona es guaireix. Una forma més teològica, més treballada de la comunicació de l'Esperit Sant per part de Jesús, es troba en la conversa amb la samaritana. En aquell diàleg, l'Esperit de Jesús, la seva aigua, transforma la dona. Molt més personal. Molt més apte per quan fem Exercicis Espirituals, de posar-nos en la pell de la samaritana i dialogar amb Jesús a través del text. Fixem-nos que és Jesús Ressuscitat qui dialoga amb la samaritana, perquè el Jesús de l'evangeli de Joan és Jesús Ressuscitat, qui ens dona el seu Esperit a través de la Paraula. I recordem també aquell text tan bell de Joan 7: "Qui tingui set que vingui a mi i begui. Del seu si correran rius d'aigua viva". Què ben expressada l'experiència de Déu. L'aigua

de la vida és símbol de l'Esperit Sant. Qui tingui set —perquè hi ha gent que no en té— que vingui a mi, que es faci deixeble meu, que m'escolti i begui de l'aigua de la vida. Això és rebre l'Esperit Sant. És relacional, de tu a tu. No és una experiència com en l'Antic Testament, impersonal, simbolitzada pel foc, el vent, l'aigua... A l'Antic Testament, l'Esperit hi és però és impersonal. En el Nou, l'Esperit té el rostre de Jesús. Jesús és qui el posseeix i el dona.

¿Com s'experimenta l'Esperit Sant? Normalment és una experiència de pau, de tendresa, d'ordre, de joia serena, que m'inunda de compassió i em porta a compadir-me. Una experiència que impulsa (Romans 8). ¿Com sento l'impuls? ¿Quins impulsos són els de l'Esperit Sant? Si m'impulsa a venjar-me, això és de l'esperit, però no del sant. A vegades confonem els impulsos inconfessables amb els de l'Esperit Sant. Però, si sento un impuls per demanar perdó, o un impuls per perdonar, això està clar que és de l'Esperit Sant.

Normalment l'Esperit Sant em donarà pau i calma, però no sempre. Això ho explica molt bé sant Ignasi de Loiola. Quan la meva vida és impura, està egoísticament mirant-se el melic, l'Esperit Sant em punxarà, no em donarà pau. Quan la meva vida està ordenada i està treballant per donar-se, l'Esperit Sant em donarà encara més goig i més ganes de donar-me. Els grans sants de la Tradició ens han transmès criteris per discernir si estic portat per l'Esperit Sant o per un altre esperit. El criteri que no falla és el dels fruits. "Pels seus fruits els coneixereu". Santa Teresa ho diu molt bé: "Per saber si una persona prega bé, no heu de mirar què prega, ni les pràctiques pietoses que fa". Sabem que una persona prega bé perquè renta els peus als altres, perquè fa en secret els treballs bruts, perquè és humil, perquè es preocupa dels altres i no de si, perquè li agrada estimar en secret... pels fruits.

SANTA TERESA DE LISIEUX

FRA LLUÍS ARROM

Per a mi parlar de santa Teresa de l'Infant Jesús és gairebé com parlar d'algú de la meva família perquè, durant tota la meva joventut, les seves obres eren el meu llibre de capçalera, i em va acompanyar enormement. Santa Teresa de l'Infant Jesús és una santa que molta gent l'ha experimentada realment com una germana, com una companya de vida, com una persona viva que t'estima, que et porta cap a Jesús, com algú amb qui es pot establir molta sintonia i proximitat.

La primera vegada que vaig trobar santa Teresa de l'Infant Jesús, jo tenia disset anys. Va ser quan em vaig comprar un llibre, a Palma, que es titulava "Història d'una ànima", que són els seus manuscrits autobiogràfics, la seva autobiografia. Així com amb altres sants un pot sentir una gran admiració però alhora una distància per les seves heroïcitats o la seva vida extraordinària, amb santa Teresa de l'Infant Jesús, en canvi, de seguida hi trobava una gran proximitat humana.

Voldria aturar-me sobretot damunt alguns punts que trobo especialment interessants, però abans presento un ràpid repàs biogràfic.

Santa Teresa de l'Infant Jesús va néixer l'any 1873, filla de Louis Martin i de Zélie Guérin. Són gent de la burgesia francesa. Son pare era rellotger i la seva mare tenia una petita empresa de brodats a la ciutat d'Alençon, que és on va néixer santa Teresa. Era una família profundament religiosa. Tota la seva vida girava entorn de la fe, de les pràctiques de pietat, una vida cristiana molt profunda, d'oració, de compromís amb els més pobres, i també de compromís social i polític. Un oncle de santa Teresa de l'Infant Jesús porta un

dels diaris de la ciutat de Lisieux, on anirà a viure ella a partir dels cinc anys. L'oncle era molt bel·ligerant contra els anticlericals. És una època, en aquella societat francesa, de molta polarització entre els anticlericals i els qui defensaven l'Església i enyoraven la monarquia.

Quan un llegeix els seus escrits s'adona que ella no entra mai en l'ambient polític polèmic que vivia el seu oncle o alguns membres de la seva família. Sempre es manté molt distant de tot això. En aquest sentit, hi ha una anècdota de quan ja és monja. La seva germana Leònia fa un pelegrinatge a Paray-le-Monial, el santuari del Sagrat Cor. Aquest pelegrinatge era com una manifestació cristiana i política en la qual se significava que França enyorava el monarca i que el Sagrat Cor regnés en tota la nació, tot entenent-la com una societat catòlica. Santa Tereseta escriu una carta a la seva germana on li diu: "Tu ja saps que no veig el Sagrat Cor com el veuen els altres", i així es distanciava d'aquesta manera d'enfocar la religió.

Santa Teresa de l'Infant Jesús viu en una família en la qual hi regna un amor entranyable, profund, amb una visió sobrenatural de la vida. Von Balthasar¹, parlant de la família de santa Tereseta diu que és un model de com una autèntica vida familiar cristiana és el bressol d'una veritable vida religiosa.

En Santa Teresa hi ha un element també molt particular que crida l'atenció: el seu missatge de retorn a l'essencial de l'Evangeli està íntimament unit a la seva

1. H. U. VON BALTHASAR, "Teresa de Lisieux. Història de una misió", Herder, Barcelona 1999⁵.

vida. Així com hi ha altres sants, com sant Francesc de Sales o sant Joan de la Creu, que han escrit una doctrina per a l'Església, en santa Teresa de l'Infant Jesús és impossible deslligar la seva doctrina de la seva vida. La seva vida esdevé el model de la doctrina que ella transmet, fins al punt que ella no és del tot conscient fins al final de la vida que té un ensenyament a transmetre. Aquest, que després serà anomenat "El caminet" o "El Camí d'Infància Espiritual" és el camí que trobarà paulatinament en el seu creixement. Anirà trobant el camí de la infància espiritual en la mesura que resol els seus propis problemes espirituals i que respon a les mocions de l'Esperit Sant i a l'amor de Déu en la seva vida.

Santa Tereseta viu en una vida de família en què regna una profunda estimació, com dèiem, una gran religiositat, una visió sobrenatural de la vida, una esperança molt forta en la vida eterna del Cel. És una família que ha perdut uns quants infants i viu molt pensant en el Cel, on "ens esperen els nostres germanets".

A cinc anys perd la seva mare. Aquesta pèrdua la marca molt com a persona. Es torna una nena fràgil, extremadament tímida, hipersensible. Viu, doncs, una situació de molta feblesa.

L'autobiografia de santa Tereseta es divideix en tres manuscrits que s'han redactat en moments diversos de la seva vida. El primer és el manuscrit A, on relata sobretot la seva infantesa. Algú podria pensar que aquesta part no és gaire important però jo crec que sí, perquè ens mostra que els sants no han caigut del Cel, sinó que són persones com nosaltres i, fins i tot, ens ajuda a veure que en la seva infantesa ella és una nena fràgil, molt vulnerable, ferida per la vida perquè li manca la mare i perquè la germana que li fa de mare, la Paulina, quan ella té deu anys, entra en el Carmel. Per tant, viu una sèrie de carències afectives molt grosses.

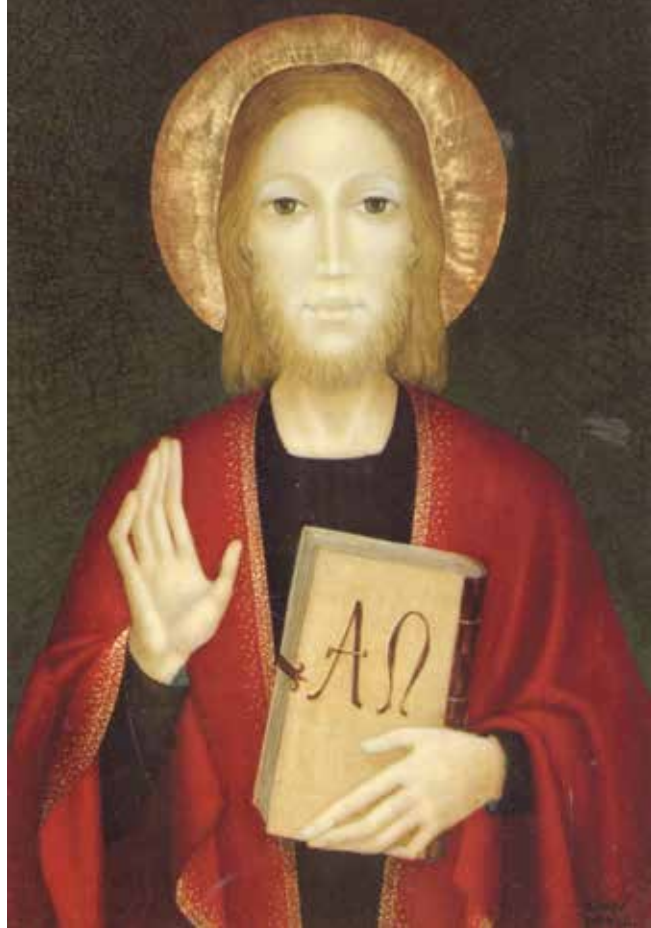
És important veure, en aquest punt, com ella respon des de la fe. Hauria estat molt fàcil quedar instal·lada en una espècie de fragilitat, de victimisme, de debilitat humana i no avançar en la seva vida. No obstant això, la fe profunda que ha rebut dels seus pares i de les seves pròpies germanes, la fe que ella viu, la relació que té amb Jesús, l'ajuda a enfrontar la seva pròpia situació. És una noia amb molta voluntat, cosa que es pot constatar en el que ella anomena "la gràcia de Nadal". A punt de complir els quinze anys, en la vigília de Nadal, en tornar de la Missa del Gall, son pare, que està cansat, es posa de mal humor quan veu que la seva filla està tota contenta començant a obrir els regals, a

fer enrenou i a comportar-se de manera infantil. Ella està a punt d'agafar una crisi de plors, cosa habitual en ella i, en aquell moment, es venç a si mateixa i diu: "No, ara no espatllaré la festa de Nadal a mon pare". No plora i obre els regals contenta.

Això que és un detall insignificant de la seva vida, per a ella esdevingué molt important perquè com ella mateixa diu: "Vaig començar a aprendre a oblidar-me de mi mateixa, i vaig perdre aquesta sensibilitat exacerbada". És molt important en santa Tereseta aquesta unitat entre doctrina i vida, com dèiem, perquè no hi ha res en la seva vida que no consideri important. Tot és important perquè Déu ens parla en totes les circumstàncies i està al nostre abast respondre al que ens està presentant a cada moment. Diu ella: "El que no havia aconseguit durant anys ho vaig poder aconseguir en aquell moment". I atribueix aquesta capacitat de sortir de si mateixa a una gràcia de Déu. "L'Infant Jesús, el Déu feble i petit, m'ha donat la gràcia de ser una dona forta i a aprendre a oblidar-me de mi mateixa".

D'altra banda, Santa Teresa de l'Infant Jesús era una nena escrupolosa. Era típic en la gent religiosa de l'època ser escrupolós, aclaparar-se per pecats, per pensaments, per tendències d'una manera obsessiva, amb una necessitat constant de confessar-se. Encara avui, entre gent gran (i potser no tan gran), conec bastanta gent escrupolosa. Era l'educació que es rebia en aquell temps, una educació religiosa marcada pel Jansenisme i la seva família també n'estava influïda. Fins i tot l'ensenyaven de petita a fer notes pràctiques d'amor a Déu, de sacrificis per Jesús, i anotar-ho tot minuciosament. Era una religiositat feta de pràctiques, de no ofendre Déu amb cap detall, però era una relació amb Déu en la qual resultava molt difícil no ofendre'l i no tenir-lo disgustat.

Aquesta crisi dels escrúpols ella diu que la va superar poc abans de la gràcia de

Nadal, gràcies a la intercessió dels seus germanets que ja havien mort i eren al Cel. Aquest detall dels escrúpols és, tanmateix, important perquè l'acompanyarà també durant força anys de la seva vida religiosa, que, de fet, no va ser molt llarga, perquè va morir a 24 anys.

Entrà al Carmel a 15 anys. Fins i tot va viatjar a Roma per demanar al Papa Lleó XIII que li donés permís perquè la deixessin entrar-hi. Al final ho aconseguí, després de moltes dificultats. Visqué al Carmel una vida pròpia de carmelita descalça, de silenci i de molta austeritat, de pregària, de vèncer-se a si mateixa, i es va esforçar per dur una vida molt coherent i molt fidel a la seva Regla. El que aquí ens interessa és que ella, com a persona humana, malgrat el seu esforç per a ser fidel, experimentà les seves debilitats i els seus escrúpols que no l'abandonaren del tot.

Un altre fet important d'aquest període és que, al cap de pocs mesos d'haver entrat al Carmel, el seu pare agafà una malaltia mental. Ella adorava el seu pare, per a ella era el sùmmum, era la bondat personificada. D'alguna manera era com la seva imatge terrenal de Déu.

Quan el seu pare perdé el cap, s'escamparen tota mena de comentaris per la ciutat de Lisieux. Tothom comentava que el pare havia perdut el cap pel disgust que li havien donat les seves filles en entrar una rere l'altra al Carmel, sobretot la petita que era la preferida. Sentir aquest tipus de comentaris fou dur, la família se sentí humiliada i Teresa sofrí profundament pel seu pare. Tanmateix va fer una lectura de la malaltia de son pare i d'aquest sofriment a través d'uns textos del llibre d'Isaïes que li havia enviat la seva germana Celina, que encara no havia entrat al Carmel.

Cal dir que la Bíblia no es podia llegir en aquella època en llengua vernacle, però l'estaven publicant en fascicles. La seva germana li envià el llibre d'Isaïes i ella llegí el text dels capítols 52 i 53, l'anomenat quart càntic del servent de Jahvé. Aleshores Teresa veié que Jesús és aquell que és menyspreat, que és tingut com un leprós, que ha mort com un criminal i pensà: "Que a mon pare el tinguin per poca cosa, com una persona desassenyada, com un fracassat, des del punt de vista de Déu no és un fracàs. El meu pare, després d'una vida de cristià exemplar, corona la seva existència a la terra identificant-se amb Jesús humiliat, amb Jesús sofrent". Això li va donar molta força per suportar aquesta pena i la va ajudar a aprofundir en el sentit que Déu, fent-se home i essent un home humiliat i menyspreat, s'identifica amb els humiliats, amb els bojos, amb aquells que la gent no té en compte i menysprea.

Durant aquest període de la seva vida religiosa, a poc a poc, va anar superant els escrúpols. L'ajudà un sacerdot, el pare

Pichon, que fins i tot li arribà a dir: "Jo t'asseguro davant Déu Totpoderós que no has comès mai un sol pecat mortal". Li digué això perquè s'alliberés d'una vegada dels escrúpols, però no ho aconseguí del tot. Un any després encara li hagué d'escriure una carta des del Canadà, on feia de missioner, assegurant-li que no havia comès cap pecat mortal. Ella estava aclaparada pensant si hauria ofès greument a Déu. Aquests escrúpols d'alguna manera no la deixaven sortir del tot de si mateixa, no la deixaven ser lliure, entregar-se del tot.

Qui definitivament l'ajudà a sortir d'aquesta situació fou un sacerdot franciscà, el pare Aleix, que havia predicat uns Exercicis en el Carmel de Lisieux. Aquest frare l'animà a seguir les seves intuïcions. Ella intuïa que Déu és un pare que ens estima profundament, que vol que confiïem en Ell, que el que més li agrada és la confiança. Això li havia transmès també el seu director espiritual, el pare Pichon. Déu vol que confiïem en Ell, la nostra debilitat el commou i no ha de ser obstacle per llençar-nos als seus braços. Ella intuïa que això és la veritat, que Déu és així, però no s'atrevia a seguir aquest camí. El franciscà li digué: "És aquest el camí, segueix-lo, no tinguis por, confia plenament en Déu". A partir d'aquell moment abandonà del tot els escrúpols.

Així s'inicià un període de plenitud espiritual. Vers l'any 1895 (li queden uns tres anys de vida), ella era ja una religiosa madura, entregada, amb les seves febleses... Per exemple, s'adormia durant les oracions, hi havia monges que li eren difícils de suportar i altres que li queien bé, però ella procurava sempre donar amor a totes.

És en aquest període que descobrí de manera molt profunda que Déu vol que coneguem el seu amor misericordiós. Ella estava envoltada d'un ambient penetrat pel sentiment de la justícia de Déu. Fins i tot

s'havia llegit el necrologi d'una religiosa d'un altre convent en el qual es deia que ella s'havia ofert a la justícia divina per sofrir el càstig que mereixien els pecadors i que havia mort enmig d'una atroç agonia. Ella en aquest moment sentí un impuls molt fort a dir: "Jo crec que l'amor misericordiós de Déu també necessita les seves víctimes, no només la seva justícia. Déu vol que compreguem fins a quin punt ens estima i sent compassió per la nostra petitesa i feblesa". Aleshores s'oferí com a víctima d'holocaust a l'amor misericordiós de Déu. Havia descobert que Déu desitja ser estimat, que Déu és pobre i petit, Déu s'ha fet home i que, en la seva petitesa, l'ha volgut prendre per amor a nosaltres. Déu és com un captaire que vol el nostre amor i vol que, primer de tot, ens deixem estimar per Ell, que sapiguem que ens estima sense mesura, tal com som, amb les nostres febleses, amb les nostres contradiccions,

amb les nostres misèries. Ella, amb el seu adormir-se mentre pregava, amb les febleses que tenia de quan era petita, amb els esforços que li costava aprendre a estimar totes les germanes..., amb tot això, volgué que aprenguéssim a deixar-nos estimar per Déu tal com som, que ens abandonéssim a Ell i li entreguéssim tota la nostra vida amb la confiança d'un infant, perquè Ell té poder per transformar-nos i fer-nos sants. Que no dubtem mai del seu amor. Santa Teresa de l'Infant Jesús és una persona que s'esforça molt per ser coherent, per dur una vida religiosa observant, però sobretot comprèn que la santedat és un do de Déu i que Déu demana que confiem en Ell, que creguem en Ell.

Santa Teresa de l'Infant Jesús s'alimentava i es nodria sobretot de l'Evangeli. Trobava que en l'Evangeli hi és tot. El llegia constantment, hi trobava la seva inspiració, el camí a seguir. Per a ella, la veritat sobre Déu i sobre nosaltres està tota continguda en l'Evangeli. Ella deia: "Jo vull conèixer el caràcter de Déu, i el coneixeré estudiant Jesús en l'Evangeli". Era una entusiasta de la Sagrada Escripura i, d'entre els llibres sagrats, l'atreien molt el llibre d'Isaïes i el Càntic dels Càntics. Si hagués viscut més anys segurament hauria escrit un llibre sobre aquest últim.

A més a més, Teresa tenia com a mestre espiritual sant Joan de la Creu. Podríem afirmar que ella se sentia especialment filla seva. Un altre llibre significatiu per a ella, i que se sabia de memòria, era *La imitació de Crist*. Ella mateixa deia que tots els altres llibres li queien de les mans. Tenia un altre llibre, això sí, quan llegia de joveneta, abans de ser monja, que parlava sobre la vida després de la mort, sobre el Cel, un element molt present també en la seva espiritualitat. Teresa sempre visqué amb una esperança molt profunda, plena d'il·lusió, en la vida després de la mort en el Cel.

Un dels moments crucials de l'itinerari espiritual de santa Teresa s'esdevingué en la Pasqua de l'any 1896, que marcà un abans i un després en la seva vida. Faltaven divuit mesos pel seu traspàs. Per això, en els escrits de santa Teresa de l'Infant Jesús, hem de saber distingir aquells que són de després d'aquella Pasqua i els d'abans. Per exemple, a la seva autobiografia, dels tres manuscrits, el manuscrit A està escrit en l'any 1895, abans de la Pasqua de 1896. I està escrit per ordre de la priora sor Agnès de Jesús, que és la seva germana Paulina, que li demana escriure els records de la família. Ella l'obeeix però fa molt més que escriure records de família. Escriu les misericòrdies del Senyor, com Déu ha actuat en la seva vida, i explica una mica el que ella pensa de Déu i de la vida, a la llum de Déu i de l'Evangelí.

El manuscrit B i el manuscrit C, és a dir, la resta dels manuscrits autobiogràfics, estan escrits després de la Pasqua de 1896. És important, doncs, tenir-ho en compte.

Un element de la seva vida que ens ajudarà a entendre què va passar en la Pasqua de 1896 és que quan ella, abans de ser carmelita, va aprendre a sortir de si mateixa, li entrà en el seu cor un desig molt gran que tothom conegui Jesús i se salvi. "Salvar els pecadors" deia ella, intercedir per ells, sacrificar-se per ells.

Què succeí, doncs, l'any 1896? De la nit de dijous sant al divendres sant tingué una hemoptisis i vomità sang a la nit. Al matí s'adonà que havia vomitat sang i reaccionà molt contenta, perquè pensava que aviat es reuniria amb Jesús, aniria al Cel i això li produí alegria.

¿Però què passà durant la Pasqua, uns dies després? Teresa visqué una prova tremenda. Ella explica que fins aleshores sempre havia pensat que els impius (els no creients, els anticlericals, ...) no eren cohe-

rents, que en realitat parlaven contra les seves pròpies conviccions quan deien que no hi havia Déu i que no hi havia un Cel. Ella pregava per ells perquè entenia que eren uns pobres pecadors dolents. Teresa, però, explica que, a partir de Pasqua, va entendre que sí, que hi ha gent no creient però que no necessàriament són dolents. No creuen, diu, perquè estan convençuts que no hi ha res. Ella experimenta això, de tal manera, que a partir d'aquell moment ja no els anomena "pecadors" sinó que els anomena "els meus germans no creients", perquè ella comença a tenir el sentiment o el pensament que després de la mort no hi ha res. És una prova molt difícil d'explicar la que passà a partir d'aquell moment. El que és cert és que tenia el sentiment que després de la mort hi ha el no-res. Fins i tot, arribà a escriure poemes molt bonics sobre l'esperança en el Cel, en la vida eterna, i deia que estava escrivint el que ella volia creure, però que tenia el sentiment que no hi havia res. Per tant, experimentà des de ben endins l'ateisme. Deia: "Déu m'ha fet seure a la taula dels pecadors, i estic menjant el seu pa". Però li dona, aviat, un sentit profund. Deia també: "Estic contenta de menjar el pa dels pecadors per obrir-los un dia les portes del Cel". Teresa feu un acte de fe pur, un acte de confiança en Déu, perquè a la vegada ella estimava amb bogeria Déu i estava plena d'amor al seu proïsme. Era un amor que en aquell moment arribava a un punt culminant, un amor profundament solidari. Deia: "Em sento feliç d'experimentar el que experimenten els no creients perquè vull que, a través del que jo visc, se'ls obrin les portes del Cel". El misteri de la comunió dels sants és molt important en santa Teresa de l'Infant Jesús i, d'una manera molt més profunda, a partir d'aquell moment.

Aquest amor pels no creients i el desig de donar a conèixer Jesús per tal que sigui més estimat Teresa l'anava vivint amb més

intensitat i profunditat, alhora que sentia la temptació de la desesperança que neix de la manca de fe. És la paradoxa de santa Tereseta: un amor molt profund a Déu i a la vegada l'experiència dels qui no tenen fe. Quan li venien pensaments o sentiments que no hi havia res més enllà, ella no pensava sinó que feia un acte de fe. Teresa deia que mai a la seva vida no havia fet tants actes de fe com des d'aquell moment. Ella, però, ja no podia pensar amb fruïció ni descansar en el pensament que hi ha un Cel després de morir: simplement feia un acte de fe pura, despullada, però a la vegada plena d'amor a Déu i als altres.

En aquest període escrigué el manuscrit B i el manuscrit C. El manuscrit B conté aquella seva gran descoberta: "La meva vocació és l'amor". Per a ella, l'essència de la vida és l'amor. Fins aquell moment havia viscut esperançada en la vida eterna, la vida benaurada. Tanmateix, a partir de la Pasqua de 1896, l'essencial per a Teresa serà estimar sense límits, és a dir, patir amb el que no creu, estimar les seves germanes de comunitat en els mil detalls de la vida quotidiana. La feu molt feliç, per exemple, estimar els germans que la priora li confià: un seminarista i un jove sacerdot, i s'implicà en la vida d'aquests dos missioners amb la seva pregària, els seus sofriments que oferí per ells. Si hagués tingut salut hagués pogut anar al Vietnam. De fet, ja havia demanat a la priora d'anar-hi, perquè volia ser missionera i treballar perquè els que no coneixien Jesús el coneguessin.

Si examinem la correspondència de Teresa, constatem que, abans del 1896, la majoria de les cartes les adreçava a la seva família; en canvi, a partir d'aquell any, la major part d'aquestes anaven dirigides als seus "germans" missioners. Les seves relacions s'amplien, amb un caràcter molt missioner.

També s'entén molt millor una petita doctrina que havia començat a intuir, de

com l'amor misericordiós es vol entregar i donar als més petits, a l'home feble i fràgil. A partir d'aquell moment la fragilitat i la debilitat és també la increença. L'home petit és l'home del nostre temps que no creu o, si és creient, viu rodejat d'un món no creient que li qüestiona constantment la fe, que li fa difícil viure com a creient. Ella se sent germana d'aquest món i voldria que aquestes persones coneguessin fins a quin punt és profund i intens l'amor misericordiós de Déu. Aquesta és la seva fal·lera: que tothom conegui l'amor que Déu ens té.

El manuscrit B conté una bella paràbola que podríem anomenar "la veritable alegria" de santa Tereseta. Heus-ne ací un fragment:²

"Jo em considero com un *ocellet feble*, que tot just té berriscol; no soc cap àguila, només en tinc els *ulls i el cor*, puix que malgrat la meva petitesa extrema goso fitar el Sol Diví, el Sol de l'Amor, i el meu cor experimenta totes les aspiracions de l'*Àguila*... L'ocellet voldria *volar* fins al Sol resplendent que encisa els seus ulls i voldria imitar les Àguiles, germanes seves, que veu com s'enlairen fins a la Divina Foguera de la Santíssima Trinitat... però, ai!, tot allò que pot arribar a fer és *aixecar* les seves *ales*, però volar ja no està en el seu *petit* poder! Què serà d'ell? Morir de pena de veure's tan impotent?... Ah no!, l'ocellet ni tan sols se n'afligirà. Amb agosarat abandonó vol quedar fitant el seu Sol Diví; res no podria espantar-lo, ni el vent ni la pluja i, si negres nuvolades venen a tapar-li l'*Astre de l'Amor*, l'ocellet no es canviarà de lloc, sap prou bé que més enllà dels núvols continua lluint el seu Sol, que la seva resplendor no s'eclipsarà ni un moment. De vegades, certament, el cor de l'ocellet es troba assetjat per la tempesta,

---

2. Conservem les majúscules i cursives del manuscrit original.

i llavors li sembla creure que no existeixen sinó els núvols que l'embolcallen; aquest és precisament el moment de l'*alegria perfecta* per al *pobret ésser* tan feble. Quina felicitat li és *quedar-se* allà de tota manera, de fitar la llum invisible que s'amaga a la seva fe!!!”

Per a Santa Tereseta l'alegria perfecta és confiar en Déu sense límits. Ella és feliç paradoxalment de confiar en Déu encara que no senti, que no vegi, que li entri constantment el dubte que després de la mort no hi ha res. Per a ella, confiar en Déu en aquesta situació és l'alegria veritable perquè és l'amor més pur cap a Déu i, a la vegada, la fa solidària amb els no creients i els pot obrir les portes del Cel.

És en aquest manuscrit on ella escriu: “Sento dintre meu altres *vocacions*, sento la *vocació* de *guerrer*, de *sacerdot*, d'*apòstol*, de *doctor*, de *màrtir*; o sigui, que sento la necessitat, el desig de fer per *tu*, *Jesús*, tots els actes més heroics... [...] Jesús, Jesús, si volgués escriure tots els meus desigs hauria de manllevar *el teu llibre de vida*, allà es troben totes les gestes dels Sants, i aquelles gestes les voldria haver acomplertes totes per tu... [...] A l'oració els meus desigs em feien passar un verdader martiri, vaig obrir les epístoles de Sant Pau a fi de buscar-ne alguna resposta. Els caps. XII i XIII de la primera epístola als Corintis em caigueren sota els ulls... Vaig llegir-hi, en el primer, que *tothom* no pot ser apòstol, profeta, doctor, etc... La resposta era clara però no em satisfieja els desigs, no em donava la pau... [...] Sense desanimar-me vaig continuar llegint i aquesta frase m'alleujà: “*Perseguiu arduosament els dons més perfectes, però jo us mostraré un camí més excel·lent.*” I l'Apòstol explica que tots els *dons més perfectes* no són res sense l'amor... que la caritat és el camí excel·lent que porta amb seguretat a Déu. [...] La Caritat em va donar la clau de la meva *vocació*. [...] Vaig comprendre

que *només l'Amor* feia actuar els membres de l'Església; vaig comprendre que *l'amor contenia totes les vocacions*, que *l'amor ho era tot, que comprenia tots els temps i tots els llocs... en una paraula, que és etern!*... [...] Llavors, en l'esclat del meu goig delirant, vaig exclamar: Oh Jesús, Amor meu... la meva *vocació*, a la fi l'he trobada, *la meva vocació és l'amor!*...

Teresa està dominada per l'amor, i per a ella, estimar d'aquesta manera és viure en el cor de l'Església ja que l'Església és amor per damunt de tot. Ella té necessitat de comunicar això, de dir-ho a les seves germanes. Ho diu a les novícies perquè se li ha encarregat la tasca de cuidar-se d'elles, ho comunica als seus germans espirituals els missioners... L'Església ha de ser amor per damunt de tot. Però ella diu que l'amor s'ha de demostrar d'alguna manera, i per a ella, viure l'amor és aquesta fe en la fosca i l'amor quotidià en la vida

ordinària. Jo diria que santa Tereseta viu un amor obstinat. Ho descriu d'una manera preciosa en el manuscrit C.

El manuscrit C, que podríem anomenar el Testament de santa Tereseta, està dirigit a la nova priora que és sor Maria de Gonzaga, sobre la qual, moltes vegades, les biografies han posat tintes molt negres, una mica exagerades, ja que la mare Gonzaga estimava molt santa Tereseta i aquesta va sintonitzar molt amb la mare Gonzaga. A la mare Gonzaga també li confia la seva experiència espiritual al final de la vida, ja que ho escriu els darrers mesos de la seva vida, quan la tuberculosi va avançant. És curiós que en aquest període de la vida on viu aquesta nit de la fe que l'acompanyarà fins a la mort, Teresa de l'Infant Jesús no està amargada; tot el contrari, és una dona jove, plena d'humor. En una carta a una monja d'un altre monestir, la mare Gonzaga descriu així santa Teresina: "Aquesta

germana és capaç de fer-te plorar de devoció i et pot fer riure fins a rebotar quan comença a imitar els altres. Té la saviesa d'un ancià i té la veu d'un infant.

Santa Teresina vivia l'amor fratern d'una manera molt realista. Per a ella, estimar era fer-ho en la vida real, no en una vida imaginària. Explica que, en el Carmel, és normal que hi hagi germanes que resultin antipàtiques, difícils, germanes que sempre es queixen, a qui qualsevol paraula els molesta... Habitualment, quan trobem aquestes germanes, si no ens han vist, fem mitja volta i evitem trobar-nos-les. Ve a dir: "Jo veig que vós, mare meva, em cuideu amb molt d'amor, ara que estic malalta. Aquestes germanes també necessiten ser cuidadoses i estimades com jo i, per tant, crec que estimar-les no és donar mitja volta i fugir-ne sinó acostar-m'hi; dir-los una paraula amable, un somriure, un gest pot omplir d'alegria una persona trista". Per a ella estimar és donar alegria on hi ha tristesa. "Jo em vull apropar a elles i tampoc em vull desanimar si elles es prenen malament el que jo els dic; jo intentaré estimar-les el millor que pugui".

Santa Tereseta també viurà molt l'actitud d'abandó en Déu. Ve a dir: "Jo vull estimar com Jesús estima. He comprès que el camí per anar a Déu és estimar com Jesús estima, és el manament nou de l'amor i, per fer-ho, he de deixar a Jesús que estimi en mi les meves germanes. No m'he de preocupar tant pel resultat, sinó abandonar-me en Ell".

L'espiritualitat de Santa Teresa de l'Infant Jesús és molt rica i es fa difícil de sintetitzar, però bàsicament hi trobem aquests aspectes: l'abandó complet en Déu com un infant en braços del seu pare; l'amor a la pròpia pobresa, petitesa i humilitat; estimar-se com un és i fins i tot estimar que un és feble, que s'equivoca i que és poca cosa, perquè és quelcom bo ja que això permet que Déu manifesti el seu amor

misericordiós en un mateix i permet al creient posar tota la seva confiança en Ell. Fins i tot la prova de la fe, la fa solidària amb els no creients i la fa experimentar que ella és pobra, que no té res, i que ha de posar-se completament a les mans de Déu.

Val la pena també d'aturar-nos en un altre punt central de l'espiritualitat de Teresa: l'amor al proïsme, és a dir, estimar l'altre com Jesús l'estima. Teresa fa una exegesi molt bona del manament de l'amor, tot dient que Jesús estimava els apòstols entranyablement, fins a morir per ells. Escriu que els apòstols eren uns pobres pescadors ignorants i Jesús, que és la saviesa eterna, molt superior a ells en coneixement, malgrat això és feliç d'estar entre ells i, de fet, desitja estar amb ells i no vol deixar-los. En aquest sentit, Jesús estima uns apòstols plens d'idees terrenals, que moltes vegades no l'entenen i no el comprenen. No hi fa res: Jesús els estima igual. Teresa diu que vol estimar com Jesús estima i això de manera molt concreta, per exemple, donant alegria a una germana difícil. Donar alegria a les germanes és el que Jesús vol: és com oferir un banquet als coixos, cecs, esgarrats, sords; és convidar al banquet de l'amor i de l'alegria no a aquell que m'ho pot recompensar, no a aquell que és interessant, que té una conversa que m'agrada o que em cau molt bé, sinó donar alegria a aquell que està trist, a qui em resulta pesat o qui no m'aporta res. En aquest sentit, Teresa explica moltes anècdotes, com quan acompanyava una germana molt gran cada dia del cor al refetor: es tractava d'una germana que sempre es queixava, difícil d'aconterar; Teresa, però, l'acompanyava amb molta tendresa, com si acompanyés Jesús mateix. Explica que un dia, mentre era amb ella, sentia a la llunyania el so d'uns violins: era música que arribava d'una casa on celebraven un ball. Teresa estava amb una germana velleta

que no parava de rondinar, li semblava que la seva situació era molt pobra. En aquell moment, però, rebé una llum molt profunda que ella anomena "la llum de la veritat", i es diu a si mateixa: "Estic vivint en la veritat, això que visc és profundament autèntic". És així que començà a sentir-se immensament feliç d'acompanyar aquella germana queixosa, gens fàcil d'aconterar i escriu que se sentí molt agraïda a Déu de poder estimar aquella germana cada dia, acompanyant-la fins al refetor. Un cop arribades al refetor, mirava de fer-la feliç: li partia el pa, li posava la sopa, li somreïa. Aquella germana anciana se sentí commoguda per aquell gest de sor Teresa i així li ho manifestà.

Hi havia una altra germana que li queia molt malament fins al punt que no la podia ni veure. Teresa escriu que cada vegada que la veia donava gràcies a Déu per les seves virtuts i li somreïa. Aquella germana arribà a dir-li un dia: "A veure, Teresa, ¿per què et caic tant bé? ¿Per què sempre somrius quan em veus?". I Teresa li respongué: "És que sempre que us veig m'alegro". I afegí en el seu dietari: "M'alegro de veure Jesús en ella". I pel que sabem, es tracta d'una germana que particularment li costava molt. Curiosament, poc abans de morir, aquesta germana la va consolar molt.

Teresa procurava sempre donar amor i alegria a les germanes, li caiguessin bé o no. Això ho expressava en les petites poesies que els escrivia. De fet, ella era l'encarregada d'escriure poesies en les festes de les altres monges i també petites obres de teatre. Era, en aquest sentit, una mestra de novícies molt dedicada a les seves novícies... Deia tanmateix: "Mai no m'he cercat a mi mateixa. Jo no vull caure bé a les novícies, i quan els he de dir un defecte, els ho dic". És veritat que ho feia amb amor, però a vegades també ho havia de fer amb fermesa. Tanmateix, l'entrega a les seves novícies estava ama-

rada d'abandó en Déu. Tenia consciència que era Jesús qui posava a les seves mans tot el que les germanes necessitaven i que, amb la seva manera de servir-les, estava ajudant Jesús, en qui tenia posada tota la confiança. Era així que procurava transmetre a les seves novícies tot allò que veia que necessitaven a cada moment, tant si s'ho prenien bé com si no. Era "l'aliment que Jesús els donava" i no era pas culpa d'ella que les seves novícies s'ho prenguessin malament de vegades.

Així, Teresa vivia tota una actitud d'abandó, en el fons, com ho era la seva vida de pregària, que tocava molt de peus a terra en allò quotidià. La seva vida ordinària estava molt arrelada en aquesta confiança total en Déu i, en aquest sentit, experimentava que Déu li feia dir a cada germana o a cada novícia allò que aquestes necessitaven sentir o escoltar a cada moment. Teresa descrivia la pregària així: "Per a mi, la pregària és un impuls del cor, és una senzilla mirada dirigida al Cel, és un crit d'agraïment i d'amor, tant enmig de la pena com enmig del dolor; és, en fi, una cosa grandiosa, sobrenatural, que m'eixampla l'ànima i m'uneix a Jesús".³ Teresa tenia un concepte de la pregària gens tancat en un mètode, sinó que per a ella "és vida". Tota la seva vida cristiana, doncs, fou expressió del que Jesús li comunicava interiorment. Per això, quan parlem de la doctrina de santa Teresa de l'Infant Jesús, no podem dir que hagi elaborat una doctrina en sentit estricte, sinó que aquesta és la seva pròpia vida mateixa, els trets característics de la qual són la confiança i l'amor a Déu i al proïsme.

Encara, en aquest perfil biogràfic-espiritual, cal destacar un punt molt important. Quan li quedava molt poc temps de vida, va escriure als seus germans missioners que cada dia, durant tota la seva vida,

preguessin per ella a la missa una oració: "Pare misericordiós, en nom del nostre dolç Jesús, de la Verge Maria i dels sants us demano d'abusar la meva germana en el vostre esperit d'amor i concedir-li la gràcia de fer-vos estimar molt". Això era, de fet, el que més portava al cor santa Tereseta. Veia que la seva vida s'acabava i hagués volgut aconseguir que Jesús fos molt estimat i ella mateixa hagués volgut estimar-lo bojament. Veia, tanmateix, que la seva vida s'acabava i deia: "Jo en el Cel no seré feliç si no puc fer estimar Jesús. No vull anar al Cel per descansar, vull anar-hi per fer que Jesús sigui estimat". És en aquest sentit que demanava als seus germans missioners que preguessin aquesta oració per ella cada dia, perquè Déu li concedís, en el Cel, de fer estimar molt a Jesús.

Teresa acabà la seva vida amb aquest desig. A poc a poc la malaltia l'anava consumint. Era una malaltia extremadament dolorosa, sense els pal·liatius que avui podem tenir. Va sofrir molt però sempre amb la confiança posada en Déu, en l'Amor Absolut. Morí dient: "No em peneixo d'haver-me entregat a l'Amor. Jesús, jo us estimo". Aquestes foren les seves últimes paraules. Aquells últims dies continuà procurant alegrar les seves germanes de comunitat, les seves novícies, fins i tot corregint-les. Deia: "Jo moriré amb les armes a la mà. No em cansaré de corregir-les quan sigui necessari, encara que jo estigui malalta".

Cal dir, en aquest punt, que Teresa trobà molta dificultat a l'hora de suportar l'entorn de moltes germanes grans que la consideraven una santa i constantment li ho recordaven. Per a ella era ben difícil de suportar: només volia que Jesús fos molt estimat, res més i, com hem vingut dient, se sentia profundament solidària dels no creients, de la gent que viu allunyada de Déu, de la gent petita, dels rebutjats, de la gent que no compta.

3. Manuscrit C, 25 v°.

Vista des de fora, la vida de santa Tereseta fou molt senzilla: és la vida d'una carmelita descalça molt jove. Tanmateix tal com va viure la seva malaltia es pot ben afirmar que tota ella va fer de la seva vida una opció radical per l'amor. Va descobrir el Déu d'amor, el Déu Pare, el Déu Abbà. Sentia, en aquest sentit, un amor gran per Déu com a Pare. D'altra banda, per a ella, l'opció del cristià és estimar d'una manera obstinada i malgrat tot; el sentit de la vida és donar amor, i estimar significava, per a ella, estimar les germanes, la quotidianitat, i obrir les portes del Cel als no creients a través del seu propi sofriment i la seva pregària intercessora. En aquest sentit, també pregava molt pels sacerdots. Teresa se sentia filla de l'Església, germana dels missioners, ella mateixa s'entenia com a missionera i com a germana dels no creients. Fins i tot va arribar a dir que, si no hagués estat monja carmelitana, li hauria agradat ingressar en un convent on acollien les ex-prostitutes, per parlar-los de l'amor de Déu i que pensessin que ella també era una d'elles. Això era, per ella, portar l'amor misericordiós de Déu als més petits, que identificava amb aquestes dones, amb els no creients, etc. Se sentia, en fi, germana del món i, per ella, ser Església era ser això.

Gràcies als seus manuscrits, és bonic de veure com va descobrir tot això en la seva vida real, superant escrúpols, superant la seva sensibilitat, superant la prova de la fe. Es tracta d'una vida cristiana amarada d'amor, de fe, una vida molt real i que podria ser la nostra. Els dubtes de fe d'un món no creient, les mancances afectives grans que ella havia viscut, davant de les quals molts vegades molts de nosaltres reaccionem amb la incredulitat, amb l'amargura, amb el victimisme, amb el narcisisme, tot plegat fou viscut per ella amb un amor generós, amb una fe obstinada, profunda, encara que no

sentís res. Va viure, en definitiva, un gran desplegament d'amor que cap al final de la seva vida experiment un *crescendo*, que ni la malaltia ni els seus sofriments són capaços d'extingir; al contrari, Teresa morí estimant profundament, però d'una manera molt real i assenyada.

Al costat d'això, em crida encara l'atenció que santa Tereseta aquesta profunditat, aquest seny, aquest tocar de peus a terra fins al darrer moment, ho visqué a la vegada amb sentit de l'humor. De vegades el seu entorn no era pas tant de tocar de peus a terra. Li deien, per exemple: "Moriràs el dia de la Mare de Déu del Carme..." I ella responia: "La meua vida és normal, és ordinària". Li deien: "Em sap greu que no podràs rebre els sagraments perquè potser estaràs tan malament que no podràs rebre la comunió". I responia: "És una gràcia molt gran rebre la comunió, però si no la rebo, també és una gràcia. Tot és gràcia".

Potser aquesta és la seva última lliçó: viure una reconciliació profunda amb la realitat, tal com és, tal com Déu la dona.

FRA MATEU SANCLIMENS

FRA JACINT DURAN

Reproduïm aquí l'homília de la missa en record de fra Mateu Sanclimens († el 20 d'agost de 2023), celebrada a Arenys de Mar el 8 de setembre de 2023 en la festa del naixement de la Mare de Déu.

“Mare admirable”, “mare amable”, “mare del bon consell”, “mare del Creador”, “mare del Salvador.” Quan fem el Rosari l’acabem sempre amb les lletanies a la Mare de Déu, que estan dividides en tres parts. A les primeres lletanies fem una advocació a la Mare de Déu com a mare, a la segona, com a verge i, a la tercera, com a reina. Jo suggereixo que, a la primera part, la de Maria com a mare admirable, amable, tendra, s’hi afegeixi una nova advocació: “Mare que sempre hi és.” La trobo com una advocació molt necessària a la nostra època perquè, avui dia, quan truques a algun lloc, no hi ha ningú a l’altre costat: hi ha una màquina. O bé quan parles amb una persona, aquesta ha de mirar tantes vegades l’agenda, que et molesta demanar-li res. O bé quan vas als llocs, trobes llocs però no persones. “Mare que sempre hi és” es refereix a dona que fa que la casa no simplement sigui una casa sinó que sigui una llar. “Mare que sempre hi és” és un dels títols de Maria que a mi m’ha agradat des de sempre. Moltes vegades he pensat en Maria com aquella que hi és: hi és al moment cabdal de la història de la humanitat, l’Encarnació; hi és anant a recolzar la seva cosina santa Elisabet; hi és, lògicament, el dia de Nadal; hi és quan Jesús s’escapa als dotze anys; hi és, discretament, en l’època en què Jesús està predicant; hi és al peu de la creu; hi és al començament de l’Església; hi és a la Resurrecció. De vegades no sabem què va dir ni què va fer, però allò que és constant en ella és que hi era.

Hi era i fins i tot avui, que celebrem el naixement de la Mare de Déu, podem dir que hi és arreu de tot el país a través de moltes advocacions: la Mare de Déu de Núria, de Meritxell, de Queralt... Per tot arreu hi ha Mares de Déu trobades, que volien ser-hi: algunes, les traslladaven i elles tornaven al mateix lloc perquè volien ser allà perquè volen ser a tot arreu. Així, si diem d’Andalusia, per exemple, que és la terra de Maria Santíssima, podríem dir també que a tota la terra on hi ha creients, hi ha Mares de Déu trobades, perquè ja hi eren. A tot arreu Maria hi és per adreçar-nos una simple paraula que ha de calar dintre els nostres ossos i posar-nos en qüestió continuament: “Feu el que ell us digui.” Davant del que Maria demana, jo m’he de preguntar: “Penso el que ell pensa?” “Raono el que ell diu?” Potser sí, però “faig el que ell diu?” Aquesta és la pregunta.

A fra Mateu també se li podia posar aquesta advocació que diem de Maria: el Mateu era “aquell que sempre hi era”. El trobaves sempre. Tenia una profunda harmonia. Poques vegades he trobat jo aquesta harmonia, la de saber ser-hi a totes i arreu. Fra Mateu era un frare: el trobaves a laudes, a sexta, a vespres, el trobaves a les misses comunitàries, el trobaves als capítols. Quan s’havia de fer qualsevol cosa i no sabies a qui dir-li, només calia demanar: “Mateu, que podries fer això?” I el Mateu hi era i s’hi posava amb responsabilitat. Havia sigut provincial, havia sigut el meu formador

quan jo era postulant, realment havia fet tots els papers de l'auca. Havia rentat plats, havia fregat lavabos, havia fet de cuiner, havia escombrat... Sabia preparar en silenci... Era un frare, a totes.

Però, a més a més, era també un bon veí. Tenia els veïns totalment controlats: coneixia el nom de tothom, coneixia què passava i pel que passaven. Jo, després de molt temps aquí, no coneixia pas els noms dels veïns... ell, els de tots. Era un bon veí, un bon amic, un bon catequista per transmetre la Paraula de Jesús, i en això va esmerçar-hi anys i anys. Era un bon músic i tot queda harmonitzat amb la música.

Hi ha tres anècdotes que voldria subratllar d'aquest bon germà. Les tres, les vaig viure directament. Recordo quan ell, en el capítol provincial que vam tenir fa molt poc, va voler rebre la unció dels malalts amb la comunitat reunida de tots els frares. Va dir-nos unes paraules molt boniques: "Jo no he demanat res a Déu, però tenia un desig que tampoc li havia

demanat a Nostre Senyor: que, quan arribés l'hora em trobés envoltat dels frares i que pogués rebre la unció de mans dels meus germans. I aquest desig, sense haver-l'hi demanat, me l'ha concedit." De fet, aquesta era una de les seves actituds més profundes. Una frase que ell repetia sempre: "això és una coincidència providencial." Com si Déu, a través de les coincidències de la vida anés teixint la seva voluntat.

Justament això és el que diu avui sant Pau en la litúrgia que celebrem: "Déu fa que tot reverteixi en bé d'aquells que l'estimen," encara que sigui la mateixa mort, encara que sigui una cosa terrible. Tot són coincidències providencials. Déu hi és d'una manera amagada però real.

Aquella nit, a l'hora de completes, quan ens vam reunir tots els frares en el capítol, i alguns dels preveres li vam imposar les mans, el vam ungir amb oli, va ser un dels moments densos, no simplement del capítol, sinó dels més densos que he pogut viure al seu costat.

Un altre record és el d'un dia que pujàvem cap a Arenys de Munt. Ell, que es caracteritzava per la seva discreció, la perdia tota quan es tractava de la música. Si algú cantava i desafinava, no calia mirar la partitura: bastava mirar-li la cara al Mateu i feia unes ganyotes com si li estiguessin traient les tripes. Jo li vaig dir: "Mateu, deus patir amb la música." I em va dir: "Sí, certament, però no saps tu el que hi gaudeixo també."

I això es podia acoblar a la seva vocació. Aquesta es va donar en uns moments molt difícils de la història de l'Església: ell ho va patir, i molt, però també va gaudir profundament, discretament. Això és el que em va insinuar a les darreres paraules que em va dir, per telèfon, i que porto al cor. Era pocs dies abans del seu traspass. Li vaig preguntar com es trobava i em va dir: "Estic al Tabor". Ja sabeu que el Tabor és la muntanya de la Transfiguració, el lloc del qual els místics parlen com a lloc de trobament amb Déu, de

transformar-se com Déu. Va dir: "Estic al Tabor. He d'anar a Jerusalem. Sé que vindrà la Passió, però sé que després hi ha la Resurrecció. Alguns pregunten per mi i sempre els dic: no pregueu perquè no em mori. Ho tinc tot ben preparat". Fra Mateu va morir amb una profunda fe. I crec que ha donat un testimoni de profunda discreció. Podríem dir que feia el mateix paper que tantes vegades fa l'organista. Quan un entra a l'església es dona per descomptat que hi ha un organista i, quan es parla de les coses bones d'una celebració, normalment ningú no se'n recorda de l'organista. Però ell és el que ha ajudat a crear-hi un ambient, un caliu espiritual. El pare Mateu era organista... Com Maria, que passa d'una manera absolutament discreta. Avui celebrem el seu naixement però els textos no parlen del seu naixement sinó del naixement de Jesús. Perquè tota la vida d'un creient i la vida de Maria es resumeix en aquesta frase: "Feu el que ell us digui."

EL MEU ITINERARI ESPIRITUAL EN UN MÓN I UNA ESSLÉSIA CANVIANTS

FRA MATEU SANCLIMENS

En ocasió de la mort del Pare Mateu (20-08-2023) ens ha semblat adient publicar aquest article seu, autobiogràfic, que va sortir a la revista Recerca 42 l'any 2008.

Fra Mateu ha estat un "frare bonhomíós", acollidor i amable. Sempre servicial, havia estat provincial i guardià diverses vegades. Lliurat a la catequesi d'infants a Sarrià i a la formació dels caputxins a Arenys, els darrers anys els ha passat al convent de Palma, acollint els fidels a l'església. Darrerament li agradava escollir els serveis més senzills: la porteria, ajudar a la cuina, netejar els lavabos... Que Déu el tingui en el seu Regne de pau, joia i... música.

Pot semblar una mica poca-solta, però a falta de saber l'ofici i haver de tocar cada diumenge les campanes de la parròquia que serveixo, faig sonar tantes batallades com anys tinc. I a cada batallada em va passant pel cap, com una pel·lícula ràpida, un any de la meua vida, per donar-ne gràcies a Déu. De tot hem de donar-li gràcies, àdhuc dels errors i pecats, ja que per ells experimentem la misericòrdia del Senyor (*o felix culpa*).

Setanta-dos anys poden semblar molts i poden semblar pocs. Si més no, són bastants com per notar un canvi de la vida viscuda en unes circumstàncies històriques concretes i dins una comunitat de fe, l'Església, que està en evolució o adaptació constant.

Amb les pinzellades que faig de la meua experiència religiosa des d'infant, potser quedarà una mica dibuixada l'evolució de la meua estimada Església.

I. Setanta-dues campanades Campanades 1-9 (anys 1936-1945)

Nascut el 23 de maig de 1936, dec ser el darrer nadó batejat abans de la guerra civil a la Colònia Prat, de Puig-reig, al Llobregat. El pare va ser cridat a files. L'absència del pare durant tres anys, prou que la noten

les criatures petites. Recordo una mare plorosa i una germana tres anys més gran que jo donant-me la mà. Tinc molt present la retirada de les tropes republicanes cap a França i el retorn del pare del camp de concentració.

La majoria dels treballadors de la Colònia es consideraven de la part dels vençuts. Tanmateix, fora d'escassos incidents entre alguns més revolucionaris i altres més franquistes, aviat es va normalitzar el treball de la fàbrica i el culte de l'església. Fins i tot va haver-hi una reacció (sovint forçada) cap a una major pràctica. El mestre era un cristià convençut que feia resar a l'escola i explicava la Història Sagrada i la vida de sants.

A casa, jo veia resar la iaia (àvia paterna). La mare anava a missa els diumenges. El pare era dels pocs homes de la Colònia que no hi anava, cosa que era motiu de discussió sobretot amb la iaia. Però ell prescindia del "què diran." Era summament recte i sincer. Recordo una discussió per la qüestió de la Butlla ("Bula de la santa Cruzada"), de dispensa de dejuni i abstinència en certs dies. El pare deia que allò era una manera de treure diners. Deia: "Si s'ha de fer penitència algun dia, se'n fa. Però és absurd pagar per no fer-ne".

Jo vaig fer la Primera Comunió amb nou anys complerts. Amb els companys vam proposar-nos combregar els Nou Primers Divendres de mes, per les gràcies especials que se't prometien. I arran d'això, recordo el meu primer "peccat", és a dir, haver fet una cosa contra el que em deia la consciència, encara que ben mirat potser ja intuïa que certes normes podien ser absurdes o mal formulades o mal enteses.

El fet és el següent: Poc abans d'anar a dormir la vigília del que havia de ser el Divendres novè, vaig posar-me a la boca un tros de pega-dolça. En despertar-me al matí, encara vaig notar el gust. Tot i pensar que allò m'impedia combregar (no es podia prendre ni una gota d'aigua des de mitjanit), tanmateix vaig anar-hi per no trencar els nou primers divendres, ja que en aquest cas hauria calgut tornar a començar pel primer...

Campanades 9-13 (anys 1945-1949)

Aviat vaig apuntar-me a fer d'escolà. I no sols m'agradava fer-ne els dies de festa, per figurar, sinó també els dies feiners, en què hi havia molt poques persones. Algunes vegades havia ajudat a Missa abans de trenc d'alba, perquè el mossèn havia d'anar de viatge i no podia dir-la sense almenys l'escolà. Jo em feia cridar per la iaia, perquè els pares encara matinejaven més per anar a treballar a la fàbrica. Entrava a l'església, i tot seguit m'agenollava davant el Santíssim i resava el "Senyor meu Jesucrist", tal com ens feia fer el capellà.

Tinc un record molt bonic del "Mes de Maria", és a dir, el maig de cada any. Al vespre, a l'església, es resava el rosari i es feien unes meditacions senzilles sobre la Mare de Déu i es cantaven unes boniques cançons populars amb la participació del cor parroquial. En sortir, nens

i nenes jugàvem per la plaça amb tota la il·lusió.

Quant a les misses, la més concorreguda era la del primer diumenge de mes, amb "comunió general". Llavors venia un frare franciscà de Berga per atendre les confessions. Durant la missa (en llatí, àdhuc les lectures) es resava el rosari, fent una interrupció a l'hora de la Consagració i, naturalment, al moment de combregar.

M'hagués agradat anar al Seminari diocesà, de Solsona, com alguns dels meus amics. Vaig parlar-ne a casa, però el pare em va dir: "Jo no t'ho puc pagar, i no vull anar a llepar l'amo. A més, encara ets massa petit". Però quan vaig tenir prop de 13 anys, va venir a predicar un novenari el caputxí pare Bru. Després d'ajudar-lo a Missa, em va preguntar si alguna vegada havia pensat ser sacerdot. Li vaig dir que sí, però que els de casa no podien pagar-me el seminari. Llavors em va dir: "Si només és per això, no patiu, que al nostre seminari d'Igualada podries venir-hi sense pagar res". Així vaig plantejar-ho de nou a casa, amb el suport del mestre i de la majordoma del mossèn. El pare i la mare encara es mostraven reticents. Aquell vespre em van parlar com si fos una persona gran: "Mira, els frares i capellans són els primers que se'ls carreguen en cas de revolució. A més, si haguessis de ser com molts que són mals sacerdots, fora millor no ser-ho". Jo no sabia què dir. Callava. Providencialment, la meva germana, tres anys més gran que jo, va dir: "Però, si ara només es tracta d'anar a estudiar batxillerat, cosa que aquí no podrà fer... Més endavant ja decidirà el que vulgui..." A partir d'aquest moment ja vam començar a preparar el meu ingrés, que fou el 14 de setembre de 1949.

Campanades 13-16 (anys 1949-1952)

Jo desconeixia què era la vida religiosa. Només el mestre a vegades ens expli-

cava alguns tòpics dels cartoixans. Però la idea que me n'havia fet era que s'havia de deixar la vida normal ("del món") per donar-me del tot a Déu obeint uns superiors. Aquesta bona disposició em facilità el pas pel seminari.

En aquella època els seminaristes o "seràfics" érem com frarets. Fins i tot ens canviaven el nom propi si era repetit. A casa dels pares, només hi anàvem 10 dies de vacances pel juliol.

Al seminari, recordo moments molt emotius de la Litúrgia, amb la participació que hi teníem en el cant, sigui gregorià sigui polifònic, o també popular, sobretot per Nadal.

Passàvem moments molt recollits de pregària a l'oratori. Tot el dia i tota la setmana i tot l'any era un enfilall d'actes pietosos. No cal dir que també hi havia molta dedicació a l'estudi i molts moments de lleure fent esport, passejades i vetllades culturals. Tornant de passeig els dijous a la tarda resàvem el rosari pel camí en plena natura. L'estada al Santuari de Núria, durant tres setmanes d'estiu, també ajudava a integrar la fe i el lleure.

Campanades 16-17 (curs 1952-1953)

Uns mesos abans d'anar al noviciat d'Arenys de Mar, al seminari ja et passaven del dormitori comú a una minúscula cel·la individual de la comunitat. Així t'habituaes una mica a la solitud, encara que només fos a l'hora d'anar a dormir. Recordo que algun vespre jo ho aprofitava per fer alguna lectura devota, fins que un dia el pare Director em va fer observar amablement que em convenia dormir totes les hores disponibles.

El dia 7 de setembre vaig ser rebut jurídicament a l'Orde Caputxí amb la vestició de l'hàbit de sant Francesc. Tanmateix, des del dia que vaig anar al seminari, jo ja em sentia donat a Déu i formant part de la família caputxina.

Al noviciat s'intensificaven els actes de pregària. A més de la recitació de tot l'Ofici diví en llatí (les Matines a mitjanit), fèiem estones de meditació, el rès del Rosari i altres oracions com les de benedicció de taula i de comiat del dia. No seguïem cap curs acadèmic formal, però sí algunes classes d'espiritualitat. Ens quedava temps per ajudar a la cuina pelant patates o per fer la neteja de la casa. També tenies temps per avorrir-te una mica.

Per la casa de noviciat, hi passaven bastants joves o homes que deien que volien ser frares. D'alguns ja es veia que hi pararien poc, perquè simplement cercaven situar-se. Altres es feien enrere perquè devien trobar massa sacrificada la vida que s'hi menava.

Els meus pares van venir a la cerimònia de Vestició de l'hàbit, però no a la Professió, ja que la iaia s'estava morint. Aquell dia vaig demanar al pare Provincial si em permetia anar a acomiadar-me d'ella, a la qual cosa

va accedir. A l'endemà m'hi va acompanyar el pare Mestre en una visita ràpida: arribar a mig matí, saludar la família, dinar i marxar. La iaia en tingué una gran alegria. Malgrat estar a les acaballes (va morir aquella mateixa nit), va poder distingir i besar el cordó blanc que cenyia l'hàbit.

Aquesta visita era un fet excepcional, ja que, per principi, no anàvem mai a veure la família. El que sí fèiem era escriure'ns de tant en tant i, quan podien, ells venien a veure'm.

Campanades 17-20 (anys 1953-1956)

Al convent d'Olot fèiem els estudis de Filosofia, que incloïen matèries que actualment serien de Batxillerat. Hi havia un bon ambient d'estudi, amb professors joves, tots caputxins. Ens feia classes de grec un venerable, el pare Nolasc del Molar, home dedicat a la recerca històrica i a publicar treballs de Filologia i traduccions de Patrologia. El Director, Jordi Llimona, ens feia llegir llibres de Literatura catalana i universal, així com d'espiritualitat "oberta", sobretot d'autors francesos.

El ritme comunitari era semblant al noviciat, encara que una mica més mitigat; per exemple, a mitjanit només ens aixecàvem a resar tres dies a la setmana. Val a dir que era una formació força "espartana", per tal com havies de sobreposar-te al fred i a la son. Els passeigs també eren de campionat: caminàvem hores i hores amb poca manduca, calçats amb espadenyes o sandàlies i sempre vestits amb l'hàbit.

El parell de mesos d'estiu podies dedicar-te més a lectures de lliure elecció. També teníem l'oportunitat de passar alguns dies al Santuari de la Mare de Déu del Mont, patrona de l'Empordà, a prop de Besalú. Allà fèiem vida més casolana i col·laboràvem en feines del bosc o de la casa i també fèiem de picapedrers a l'església.

Recordo haver fet alguna excursió amb gent de fora, més o menys coneguda. Con-

fesso que en una d'aquestes excursions vaig quedar embadalit d'una bona noia, el record de la qual va acompanyar-me força temps. Però ella no va arribar a saber mai l'atracció que em va desvetllar.

El fet de ser un grupet de joves professors (uns quinze), això ens permetia poder fer alguna cosa bonica de cant. No solament el litúrgic (gregorià i polifònic), sinó també de tipus més popular o profà per a les vetllades recreatives. No teníem mestres diplomats en música, però mútuament ens esperonàvem perquè sonés dignament.

Campanades 20-24 (anys 1956-1960)

Al convent de Sarrià, hi havia el Col·legi de Teologia i una venerable comunitat de frares, juntament amb la Cúria provincial i la Infermeria. Un havia de ser ja una mica madur o responsable per no despistar-se entre les possibles distraccions que t'oferia la ciutat, malgrat que la disciplina conventual continuava essent força estricta.

L'abundància de vocacions que hi havia arreu permetia que entre els seminaristes o joves professors de les distintes Congregacions poguéssim organitzar competicions de futbol.

Els estudis de Teologia, amb els llibres de text que teníem (en llatí), no eren res de l'altre món, vist amb ulls d'ara. Es notava una certa necessitat de renovar l'enfocament de moltes qüestions, sobretot en Sagrada Escripura. El Professorat feia tot el que podia, amb bona voluntat. Alguns s'estrenaven, acabats d'arribar de Roma.

A 21 anys vaig fer el compromís perpetu de consagració a Déu i de pertinença a l'Orde caputxí. Jo em sentia feliç de poder anar avançant en els estudis i anar albirant un proper futur d'apostolat. Aquest apostolat ja el començàvem a tastar anant a algun centre de culte amb poc personal per a ajudar-los en la Litúrgia complexa de Setmana Santa, sobretot donant suport al cant. També ens iniciàvem en la catequesi o animació religiosa en col·legis. Allà ja vaig expansionar-me en aquest sentit, en contacte amb la quixalla, els mestres i les famílies, preparant Primeres Comunions. A mig curs de l'últim any de Teologia, el dia 2 de febrer de 1960, vaig ser ordenat sacerdot. Tant a la Primera Missa al nostre convent de Sarrià com al poble nadiu, no vaig voler altres "padrins" que els meus pares. Precisament allà, a la Colònia, aquell dia (dilluns de Pasqua) vaig poder fer obra de reconciliació entre el meu pare i els amos de la fàbrica –patint-hi jo una mica–, ja que vaig aconseguir que fossin invitats també al convit. Les relacions eren tenses arran d'un conflicte laboral que feia poc s'havia donat pel fet que el meu pare era l'enllaç sindical.

Campanades 24-28 (anys 1960-1964)

Quan comentava als qui més em coneixien que m'enviaven a Roma, em preguntaven si hi anava a estudiar Música Sacra. Doncs no! M'hi enviaven a estudiar Moral.

En realitat, va ser Dret Canònic amb un complement de Moral. La tesi va versar sobre un tema relacionat amb la pastoral del Confessor: possibles conflictes entre fur intern i extern.

És una sort haver pogut passar quatre anys a l'estranger, ni que fos en un règim d'estudi i de disciplina religiosa similar a la que havia viscut fins aleshores. En ser un col·legi internacional (un centenar de joves frares caputxins), això donava ocasió d'obrir-te a germans d'arreu del món. Als estius, se'ns ofería l'oportunitat de traslladar-nos a un altre convent de fora d'Itàlia per aprendre-hi l'idioma. En canvi, no teníem permís per venir a Catalunya.

Jo vaig anar un estiu a Alemanya i un altre a Àustria. Allà podies percebre la sensibilitat religiosa de gent diferent. En general encara es respirava tot un clima tradicional, però es apareixien ja uns certs qüestionaments sobre la conveniència d'una major obertura doctrinal i disciplinar. De fet, a Roma, el bon Papa Joan XXIII ja havia donat la sorpresa de convocar un Concili Universal Ecumènic. Ell personalment va presidir les sessions de la primera tongada. Les restants sessions foren presidides per Pau VI. Haver pogut viure a Roma coincidint tres anys amb Joan XXIII i un any amb Pau VI, és de les gràcies que més agraeixo a Déu. Encara que hom diu *Roma veduta, fede perduta*, això és potser una primera impressió. Però si un mira i tracta amb amor l'Església (incloses les seves Altes Jerarquies), acabes respectant-la i estimant-la i potser compadint-la.

Campanades 28-34 (anys 1964-1970)

Situat de nou a Sarrià, vaig començar a exercir de professor de Moral i, en part, de Dret Canònic. Tinc consciència de no haver estat prou bon professor. Tot just m'hi entrenava, quan els nostres estudiants van començar a seguir

els estudis a la incipient Facultat de Teologia, al Seminari de Barcelona. Alguns pocs dels nostres professors van tenir-hi càtedra. Jo no.

Llavors vaig centrar-me en la pastoral matrimonial en els Equips de la Mare de Déu, en la pastoral catequètica en col·legis, en l'escoltisme, en l'animació de cants en la litúrgia, etc. Era una època vibrant en tots aquests camps. Rere l'impuls renovador del Concili Vaticà II, ens sentíem amb permís (ens atorgàvem la facultat) de ser creatius. La gent valorava el frare, concretament el caputxí.

I nosaltres ens deixàvem estirar per tal de renovar l'Església i la societat.

L'any 1966 és el de la "Caputxinada" que, pel que ens afecta a nosaltres, no té altre valor que haver estat acollidors de gent amb lícits afanys de democràcia.

També vam ser nosaltres, concretament fra Josep Cabanes, que vàrem traduir el que fou el cèlebre *Catecisme holandès*. Abans de ser publicat, ja el vam utilitzar, donant-ne algunes primícies ciclostilades, en la catequesi d'adults que vam iniciar el curs 1968-1969 i que va durar uns quants anys.

Al començament era multitudinària (unes 250 inscripcions), encara que en anys successius va anar baixant fins a fixar-se en un centenar de participants. D'aquelles catequesis, molts han mantingut l'amistat nascuda en els grups de diàleg.

I com a conseqüència de la catequesi d'adults, va sorgir la catequesi d'infants, ja que els pares volien que es renovés la presentació de la fe als infants segons els nous aires conciliars.

Campanades 34-42 (anys 1970-1978)

Vaig estar nou anys al front de la catequesi d'infants. Any rere any creixia més, perquè les escoles anaven traient de les aules la preparació de la Primera Comunió. Vam arribar a tenir uns 400 nens. L'equip

de catequistes era molt bo i nombrós: uns 80, repartits en sis nivells. Fèiem catequesi setmanal en tres dies diferents.

Per a mi, era gairebé una dedicació exclusiva, ja que comportava atendre moltes persones: catequistes i famílies. D'aquella època he conservat moltes amistats, algunes molt profundes. El dia que jo complia 38 anys va coincidir amb la sortida de final de curs de catequesi que vam fer al santuari de la Mare de Déu de la Guàrdia, a prop del meu poble. Allí vaig poder presentar a tothom els meus pares, amb satisfacció d'ells i meva.

En aquesta mateixa època se'm va obrir la possibilitat de realitzar un somni de sempre: poder cantar en una coral. M'hi va estimar el nostre amic i feligrès Oriol Martorell, director de la Coral Sant Jordi.

Per tot això, la meua vida havia canviat moltíssim. Em va anar desapareixent la timidesa dels primers temps, que se m'havia arrelat segurament pel poc contacte que havia tingut amb el "món". Ara descobria que molta gent que estaven en el món no eren del món. Vaig trobar molts laics de més profunditat cristiana que alguns religiosos.

Per altra part, la meua integració a la comunitat caputxina volia ser total, i procurava seguir tots els actes tant de la pregària com els àpats. Tanmateix, la disciplina conventual s'anava mitigant en les seves formes "regulars" d'abans, a favor d'un millor clima fratern, de corresponsabilitat.

Era un moment eclesial molt especial, en què totes les congregacions feien revisió de la legislació per tal de retornar als seus propis orígens. Tanmateix molts germans van despistar-se pel camí i van sortir de l'Orde. I una cosa semblant passava entre el clergat diocesà: molts van secularitzar-se.

Campanades 42-48 (anys 1978-1984)

Inesperadament vaig trobar-me havent de fer el servei de Ministre provincial. És cert que ja havia format part del Consell o Definitori. Però aquest càrrec em venia una mica gran. Sort que vaig tenir algun encert, concretament haver triat com a secretari un germà excel·lent (fra Lluís de Reus). A més, vaig proposar una dinàmica bastant intensa de reunions del Consell, i junts vam crear diferents comissions de treball o reflexió que implicava la participació de bastants germans de la Província.

A part dels afers més organitzatius, que ho fèiem entre tots, el tracte personal amb els germans em fou molt enriquidor. Vaig

entendre molt bé el que va escriure Graham Greene: "Si coneguéssim el veritable fons de totes les coses, tindriem compassió fins i tot de les estrelles". Això era aplicable també en referència a les Superioritats que em va tocar de tractar.

El desig apostòlic que sempre m'ha acompanyat, el satisfieia a través de l'anunciació del cant litúrgic a les Misses de Sarrià, ja que vaig continuar residint allà. També vaig tenir temps per preparar un volum de Material Auxiliar per a l'Ofici diví i vaig predicar alguns recessos i tandes d'exercicis espirituals, encara que això no era el meu fort i em reclamava molt d'esforç.

Campanades 48-51 (anys 1984-1987)

El meu pare va morir a la primavera del 1984. Va morir amb plena consciència, després d'haver-lo pogut assistir espiritualment i haver-lo pogut vetllar la darrera nit. Malgrat que la mare va quedar molt sola a la Colònia Prat i malgrat que el meu cunyat començava a trobar-se malament, no vaig dubtar d'acollir la veu de l'obediència que em demanava d'anar a l'Amazones per un any a suplir un missioner.

La veritat és que va ser una mica dura la meua absència de Catalunya aquell any, ja que la meua germana també va enviudar. Sort dels bons germans frares i de bons amics laics que van procurar suplir-me fent costat a la mare i la germana. Jo ho feia amb cartes sovintejades.

L'any de "missions" m'ha quedat com un parèntesi ple de vivències.

Vaig aprendre molt observant la vida dels indis, els quals un dia tenien abundància de menjar gràcies a la caça o la pesca i un altre dia havien de fer dejuni forçat. Jo mateix no sempre vaig poder menjar per la gana que tenia. A més de suportar la calor, a vegades asfixiant, allà vaig sofrir algunes crisis de dolor a causa de la

neuràlgia del trigemin. Però tot se'm feia suportable amb la gràcia de Déu. També vaig passar algun perill –i vaig haver de fer el cor fort anant per la selva, a causa de les serps verinoses i del tigre que sabíem que rondava per aquells paratges. Però tampoc això no m'aturava. El que sí m'atuïen eren alguns problemes que vaig tenir a causa de certs predicadors sectaris que malparlaven dels "catòlics" com de falsejadors del cristianisme. I una espina se'm va clavar al cor un dia que jo visitava una estació missional allunyada, quan un indi, que es creia més eixerit que els altres i aquell dia havia begut més del compte, feia campanya perquè la gent no vingués a la reunió perquè "li havien dit que els catòlics enganyen".

A l'Amazones vaig aprendre-hi, sobretot, a ser més humà i haver-me d'espavilar en les coses pràctiques de la vida, ja que vaig viure-hi bastant sol.

Tornant de l'Amazones vaig reintegrar-me a la fraternitat de Sarrià, i durant dos anys vaig tornar a dedicar-me a la tasca catequètica. Des de l'any abans de marxar, jo ja havia tornat a col·laborar-hi, ajudant a trobar una modalitat nova, més de tipus "familiar": mentre els infants eren als grups, els pares tenien una xerrada amb diàleg per a ells. Sobretot resultava reeixida els diumenges, perquè després participaven de l'Eucaristia.

Campanades 51-63 (anys 1987-1999)

Destinat a Arenys de Mar com a guardià de la fraternitat de formació dels frares, la meva vida va canviar qui-sap-lo. Cal dir que jo no era pròpiament el responsable directe de la formació dels postulants, novicis i teòlegs, que en aquella època formaven un grup força nombrós. En certa manera, més que "pare", jo era "mare", fent-me càrrec també de l'economia de la casa.

Com a treball pastoral, vaig apuntar-me a la catequesi, que em portà feina i satisfaccions. Això em feu relacionar molt amb

les famílies d'una vila relativament petita. Jo hi encaixava bé. També vam iniciar el Cor l'Aixa com una secció de Joventut Seràfica. Això encara em va fer entrar més en la vida cultural vilatana.

En aquests anys vaig assaborir més la fraternitat "conventual" i vaig poder compartir els anhels dels joves que tastaven per primera vegada la vida religiosa. Amb ells, la música religiosa s'enriquia amb altres estils. Tanmateix, no hem abandonat mai del tot el gregorià.

Campanades 63-66 (anys 1999-2002)

Ara la campana de l'obediència em proposava anar al centre de Barcelona, en plena Diagonal, al convent de Pompeia. Jo sabia que aquest Santuari de la Mare de Déu havia tingut èpoques esplendoroses de gent de molta vàlua i amb unes litúrgies solemníssimes, harmonitzades per tota una escolania. Sabia que això era història passada i que calia situar-se a una realitat de més pobresa de personal i de mitjans.

Per a la reduïda fraternitat que érem, ens ocupava moltes hores el culte de l'església, com també les activitats de Pompeia-Grups (inclosa la catequesi), intentant fer-ho tot tan bé com sabíem. Entre altres coses vam renovar els llibres de cant litúrgic. Ateníem les confessions individuals dels fidels. I no vam atrevir-nos a suprimir les celebracions de la Penitència amb absolució comunitària abans de Nadal i Pasqua, donada la gran gentada que hi acudia i el clima d'autenticitat espiritual que s'hi respirava. Una altra activitat de la casa era l'atenció als immigrants a través del SSIM o Servei Solidari i Missioner.

Fou estant jo a Pompeia que va morir la meva mare nonagenària. Va tenir una mort de santa. Vaig poder assistir-la espiritualment i també corporalment. Unes setmanes abans de morir em va fer una confidència una mica enigmàtica: "Fill, només Déu sap el que jo he passat per ser tu frare". No vaig

demanar-li detalls, però m'imagino que es referia que en alguns moments dolorosos de la seva vida jo no li havia pogut fer el costat que ella hauria desitjat.

Campanades 66-72 (anys 2002-2008)

Durant el parèntesi del trienni de Pompeia, no vaig trencar del tot amb Arenys de Mar, ja que continuava fent classes de català i música als novicis i, a més, havia de visitar uns cosins malalts d'esquizofrènia que depenien de mi i vivien en una residència d'allà.

La nova distribució de les Taules o Famílies conventuals del Capítol provincial de 2002 va tornar a situar-me a Arenys de Mar, però sense tenir els càrrecs ni de guardià ni d'ecònom ni la direcció de la catequesi. Aquesta etapa, per a mi molt agraïda, és encara de major intensitat de vida fraterna.

Tanmateix, la falta de clergat diocesà va fer que el bisbe ens demanés col·laboració tant per a la parròquia d'Arenys de Mar com per a altres de fora. A mi, se'm va demanar l'ajuda a la parròquia de Sant Iscle de Vallalta i com a consiliari de la catequesi d'infants d'Arenys de Munt. Aquest treball pastoral en contacte directe amb el poble cristià em (ens) situa al bell mig de la problemàtica actual de l'Església en el món d'avui, en temps —els nostres— de “diàspora”. Tinc la sensació de viure, no ja en un lloc de “missions catòliques”, sinó de neo-paganisme. Més que mai convé que es faci arribar l'anunci de l'Evangelí, un anunci que sigui creïble, la qual cosa és tot un repte, no sols personal sinó comunitari. I és aquí on més valoro la vivència “cristiana” de la meva fraternitat que s'inspira en l'esperit de sant Francesc d'Assís: viure units i estimant-nos, essent com una senzilla i humil paràbola de l'Església missionera.

A més, la mort recent de la meva germana m'ha deixat la impressió que desapareixia una bona part del món de la

meva infantesa, quan arreu es respirava (almenys així m'ho semblava) fe i pietat. Això, juntament amb el contacte diari de gent força desestructurada que aollim al nostre convent d'Arenys de Mar (alguns dels quals ni tan sols són de fe cristiana), m'obre els ulls a una realitat molt diferent a la d'abans, realitat que també he d'estimar sincerament i a fons.

II. L'Església, avui, en un món canviant

Els qui des de petits hem viscut rodejats de religiositat cristiana, amb uns valors humans que entenem derivats del cristianisme, podem estar temptats de lamentar aquesta pèrdua de valors i de clima religiós i caure en el pessimisme i en una certa paràlisi. Davant d'aquest perill, penso que és bo d'analitzar, ni que sigui sumàriament, la situació d'abans i la d'ara.

Parlant amb germans “històrics” de la meva fraternitat, coincidim que no voldríem pas tornar a cinquanta o seixanta anys enrere, malgrat que s’hagin perdut alguns valors que hi havia. Però és molt més el que s’ha guanyat. Si el Papa Joan XXIII va creure necessari convocar un Concili per tal d’obrir finestres i deixar entrar aire renovat dins l’Església, vol dir que en molts aspectes hi havia una certa asfíxia. O, si no, que parli la gent que se sentia esclava de legalismes que havien causat tants escrúpols de consciència; que parlin els religiosos que sofrien força per falta de sensibilitat evangèlica en moltes comunitats; que parlin les famílies que sofrien per la falta d’humanitat en les relacions amb els seus fills o parents religiosos; que parlin els religiosos d’una Congregació que sofrien comparacions ofensives dels membres d’altres Congregacions o del clergat diocesà; que parlin els cristians d’altres Confessions o Esglésies que se sentien assenyalats com a heretges... I tants altres aspectes.

En canvi, la persona del sacerdot i la del bisbe s’ha fet, en general, més propera a la gent; han sorgit nous Moviments d’espiritualitat, els membres dels quals experimenten l’alegria i l’ajuda que vénen de compartir la fe en petites comunitats; s’ha avançat en el moviment ecumènic; es fan trobades de pregària compartida per membres de diverses religions (“l’esperit d’Assís”), i s’han fet signes exemplars de demanar-se perdó mútuament; Taizé és una realitat ben positiva de vivència cristiana i d’ecumenisme; hi ha gestos concrets de sinceritat i humilitat a l’hora de reconèixer la responsabilitat de certs delictes de persones d’Església; el degoteig constant de bons sacerdots i laics assassinats arreu del món pel sol fet de dur el nom de cristians, és una mostra més de la vitalitat de l’Església... I tants altres aspectes...

És cert que es respira un cert pessimisme generalitzat pel que fa a la sensibilitat

religiosa en la nostra envellida Europa. És molt preocupant la pèrdua de valors o pèrdua de punts de referència vàlids.

Pensem, per exemple, com en el món d’avui està baixant la valoració de la recerca de la veritat i, en canvi, s’accepta amb lleugeresa la mentida i la calúnnia, i com massa gent està sempre a punt per a la violència... Trenca el cor veure com alguns s’atreveixen a ficar-se amb la mateixa figura de Jesucrist, distorsionant-la, a través de novel·les i films i paròdies.

Els encarregats de parròquies palpem setmanalment com baixa l’assistència a la Celebració Eucarística, sobretot de jovent i matrimonis joves, i lamentem que tants cristians malmetin aquestes oportunitats que tenen d’escoltar la paraula de Déu i de pregar junts. En aquest sentit s’ha fet un gir de 180 graus: anys enrere era mal vist que algú no anés a Missa, i ara és mal vist anar-hi... Tanmateix, la gent que hi va en ocasió d’alguna circumstància que els afecta de prop (casament, bateig, enterament), especialment si la celebració ha estat ben preparada per la família amb el suport d’un sacerdot acollidor, la gent segueix amb molta atenció, gairebé com si tinguessin fam de sentir quelcom diferent del que ordinàriament senten. Per a molts, la Paraula de Déu els sona fresca, com acabada de sortir de la boca de Jesús o de la ploma de l’escriptor sagrat.

Malgrat que els mitjans de comunicació, en general, no perden ocasió per a bescantar l’Església i la seva Jerarquia i fàcilment titllen de gent tancada, retrògrada i fonamentalista qualsevol cristià, molta gent continua parant atenció al que diu l’Església. I, si s’hi fixen i potser la critiquen, deu ser que en el fons encara se l’estimen. La gent que havia estat creient-practicant continua tenint, fins i tot des de fora, un cert sentit per entendre com hauria de ser l’Església. I, si no ho és, la menyspreen. També és cert que ens trobem en uns

moments històrics de forta crisi cultural, que fa que bona part de la societat estigui molt separada de l'Església tradicional (que és la que coneixen, i encara malament), com si el món i l'Església anessin en línies paral·leles o divergents.

Hi ha punts de fricció forta entre la mentalitat de la societat "oficial" de l'Occident i la posició de l'Església, sobretot en temes que van a l'entorn del tema família i vida. Pensem en el divorci, pensem en l'homosexualitat, pensem en l'avortament, pensem en l'eutanàsia activa. En aquests punts difícilment l'Església es mourà de posició, car al seu darrera té no solament segles d'història sinó la mateixa Paraula revelada i la interpretació que fa del "dret natural" o dels "principis humans" o dels "valors humans" o de la "naturalesa o constitució

humana"... L'Església entén que Jesús (l'Evangeli) ajuda precisament l'home en la seva dignitat. Jesús és el gran defensor de la persona per sobre de la llei, fins i tot de la Llei que era considerada sagrada.

Si bé és cert que és difícil conjuminar posicions en els punts que l'Església considera més clars i definitius, també és veritat que en molts altres aspectes sobre la manera de fer de l'Església podria haver-hi un replanteig més a fons. Hi ha moltes veus, i no pas enemigues de l'Església, que qüestionen el sistema d'organització i de govern que té, i es pregunten: ¿Per què tanta oposició que la dona pugui tenir dintre l'Església les mateixes oportunitats que l'home-baró per exercir el sacerdocí? ¿Per què s'imposa el celibat als sacerdots? ¿Per què no s'admeten casats al sacerdocí? Fins i tot, ¿per què no es permet que un sacerdot es casi? Molts sacerdots que s'han casat per solucionar el gran problema de la soledat (a més de la sexualitat) continuarien exercint, si se'ls ho permetés. ¿Per què no s'admeten als sacraments els "divorciats" casats civilment? ¿Quin sentit té continuar parlant de l'Estat del Vaticà i dels seus ambaixadors (Nuncis)? ¿No caldria suprimir l'estil cortesà i polític, ple de secretismes i dissimulacions diplomàtiques? ¿Per què tanta parafernàlia de cerimònies i ornaments, títols i qualificatius? ¿Per què tant verticalisme en l'elecció de càrrecs, sigui de Papa sigui de bisbe...? Sembla un sistema de monarquia absoluta... ¿Per què tant centralisme romà en perjudici de l'autonomia de les Esglésies locals (diòcesis)?

Altres es fixen més en qüestions relacionades amb l'ètica o la cultura de la vida i es pregunten: ¿No s'hauria de revisar el tema del control de natalitat amb preservatius? ¿Fins a quin punt no acceptar la reproducció "assistida", anant en compte, això sí, a no caure en una perillosa manipulació genètica?

En fi, és possible que es necessiti més diàleg tant amb el poble de base (els laics) com també amb el món de la ciència. Conceptes com “ordre natural” i “dret natural i diví”, potser són susceptibles de revisió en diàleg amb tota la gent de bona voluntat...

III. Sincerant-me com a creient

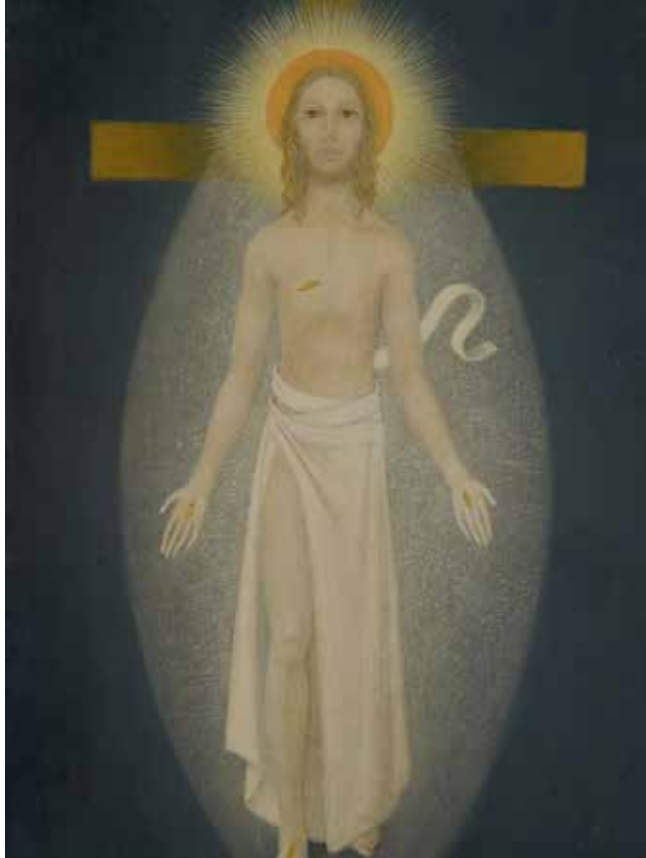
Jo, situat en aquest món i com a membre de l'Església, que estimo profundament:

Reconec que pateixo veient com Jesucrist i la seva Església resten fora de l'interès de molts, fins i tot de qui ha pogut respirar un cert ambient cristià en les seves famílies. Penso en els néts de famílies molt properes, que han tingut el bon exemple dels seus avis i més o menys dels seus pares, però ells, potser batejats, no han arribat a anar a catequesi o bé han abandonat tota pràctica. També em sap greu que moviments sorgits a l'empara de l'Església (grups d'esplai, corals), a poc a poc hagin anat declarant-se “no-confessionals”.

Confesso, agraït, la meva fe cristiana o catòlica, tot demanant a Déu que amb la gràcia de l'Esperit Sant, me l'afermi i me l'augmenti. Crec en Jesucrist, el Fill de Déu o el Déu-Fill encarnat, que és camí, veritat i vida. Entenc l'Evangelí com un camí d'humanisme, però sobretot com la gran prova que Déu ens estima!

Vull viure la fe en una comunitat cristiana que tingui esperit de família. Jo mateix ajudaré perquè la meva comunitat sigui viva. Mútuament ens hem de donar suport espiritual. La fe es cultiva en comunió. Altrament, vivint massa sols, podríem perdre la confiança en l'Església i fins i tot perdre la fe en Jesucrist i en Déu... Com n'és d'important la proximitat i la cordialitat... De fet, el nostre Déu no és un Solitari sinó “Trinitat”, és a dir, Comunió.

Accepto viure el present en sentit “martirial” o de testimoni (si el gra de blat no mor...), és a dir, accepto la situació de “pobresa i humilitat” i de sofriment

unit al Crist que fou realment un “menor” i un “maltractat”. Em proposo fer el màxim, sempre donant testimoni de Crist dins el meu ambient. Que Crist creixi, encara que jo minvi... Mentre Ell sigui més conegut i estimat, tant se val el prestigi de la meva persona.

Cal obrir finestres i espais de llibertat, moguts per l'Esperit. Tant de l'Esclatua com del Concili hem de fixar-nos en el seu “esperit”. Llavors, certs punts “disciplinaris” podrien ser relativitzats. L'important és viure segons l'esperit evangèlic de senzillesa, pobresa, compromís per la veritat i la justícia, i de plena confiança en el Senyor. Penso que el Cristianisme és massa important com perquè hàgim de témer que un dia desaparegui. El papa Benet XVI ha dit que “el cristianisme és la victòria de la intel·ligència en el món de les religions”. Em moriré jo i qui sap si desapareixerà un cert estil d'Església, però mai no serà arraconat ni oblidat totalment l'Evangelí. Sempre hi haurà qui estimarà Jesucrist.

EN AQUELLA GRUTA DE GRECCIO. L'EXPERIÈNCIA DE SANT FRANCESC D'ASSÍS LA NIT DE NADAL DE 1223

FRA VALENTÍ SERRA DE MANRESA

L'origen més remot de les representacions o escenificacions del betlem l'hem de situar en el marc litúrgic d'aquell ofici de la nit de Nadal de 1223 que sant Francesc d'Assís organitzà en una de les coves de la població italiana de Greccio, a la vall de Rieti. Francesc d'Assís havia quedat impactat per la forta experiència espiritual del pelegrinatge que realitzà a Terra Santa el 1220 i, al mateix temps, molt impressionat per la bellesa dels mosaics de la Basílica de Santa Maria la Major —que representen el naixement del Messies i que estan situats entorn del lloc on, segons una tradició antiga, es conservaven les fustes del pessebre de Betlem que sant Jeroni portà a Roma. De fet, el sant d'Assís ho havia pogut contemplar recentment en ocasió de la seva estada a Roma amb motiu de l'audiència concebuda pel papa Honori III per a la confirmació de la Regla dels frares menors el 29 de novembre de 1223.

Així doncs, marcat per aquestes experiències i de retorn de Roma, al seu pas per la vall de Rieti, sant Francesc volgué aturar-se a la població de Greccio on les seves grutes i coves li evocaven d'una manera molt suggestiva el paisatge de Terra Santa. Fou en aquesta circumstància que a Francesc d'Assís li vingué la idea de donar vida i expressió plàstica a la humanització de Déu amb la representació del naixement de Jesús en una de les coves de Greccio en el marc d'una celebració eucarística, ja que Crist “neix” a cada Eucaristia.

Les Fonts Franciscanes narren, amb força detall, el que va succeir la nit de Nadal de 1223 a Greccio i ens ofereixen

una bella descripció del que hem de qualificar com el primer pessebre “vivent” de la història. Així, Tomás de Celano, el primer biògraf de Francesc d'Assís, ens explica que, quinze dies abans de la festa del Nadal, sant Francesc cridà un home de la contrada anomenat Joan, i li demanà que l'ajudés a accomplir aquesta petició:

“Desitjo celebrar la memòria del nen que va néixer a Betlem i vull contemplar d'al-

guna manera amb els meus ulls el que va patir en la seva invalidesa de nen, com va ser reclinat al pessebre i com fou col·locat sobre la palla entre el bou i la mula” (Vita Prima, 84-86).

Sense tardança, aquest home bo i fidel que habitava a la vall de Rieti, Joan Velita, el preparà minuciosament en el lloc que el sant li havia indicat. Al llarg del dia 24 de desembre de 1223, vigília de Nadal, arribaren a Greccio alguns frares menors procedents de diferents comunitats, així com també homes i dones de les granges de la comarca, portant torxes per il·luminar aquella nit santa. Quan arribà sant Francesc trobà preparat el pessebre amb la palla i el fenc, amb el bou i la mula. Els que van acudir a la celebració, davant d’aquella escena del primer pessebre vivent, mostraren una alegria indescriptible com mai s’havia experimentat. El sacerdot celebrà solemnement la missa de la nit de Nadal com la més bella expressió del vincle entre l’encar-

nació del Fill de Déu i l’Eucaristia. A la cerimònia sant Francesc exercí de diaca, ja que ell mateix s’havia preocupat d’obtenir el permís eclesial per a aquella celebració, tal com ho posà de manifest sant Bonaventura, atenent al fet que en aquell temps era molt poc freqüent d’obtenir el privilegi de poder celebrar la santa missa en un altar portàtil. A més, el fet d’obtenir aquesta autorització eclesial fou una encertada cautela ja que, molt probablement, sant Francesc coneixia la prohibició dels ludi theatrales per una decretal del papa Inocenci III de l’any 1207. Escriu sant Bonaventura que:

“Tres anys abans de la seva mort, Francesc decidí celebrar amb gran solemnitat la festa de l’Infant Jesús en el poble de Greccio, per estimular la devoció d’aquells veïns. Perquè el projecte no fos tingut com una novetat estranya, demanà permís al Sant Pare, que l’hi atorgà. Feu preparar una menjadora amb palla i manà que portessin un bou i una mula.” (Legenda Maior, 10,7).

En aquesta cova de Greccio on se celebrà la missa de la nit de Nadal, posteriorment s'edificà una capella que compta amb un fresc expressiu, d'autor desconegut, amb la representació d'aquesta escena nadalenca tan memorable del 24 de desembre de 1223. Es tracta d'una pintura medieval que avui constitueix un document iconogràfic de gran valor, molt superior al de les representacions que, d'aquesta mateixa escena de la nit de Nadal de 1223 a Greccio, ens han deixat els famosos pintors Ambrosi de Bondone, "El Giotto", i Benozzo Gozzoli a les esglésies franciscanes d'Assís i de Montefalco.

En aquella ocasió, a Greccio, la nit de Nadal de 1223 encara no hi havia figures de betlem, ja que fou un pessebre escenificat i viscut intensament per tots els presents, de tal manera que es convertí en el primer pessebre vivent de la història, ja que Tomàs de Celano assenyala que allí succeí una meravellosa visió experimentada per un dels presents –Joan Velita– que va veure col·locat a les palles del pessebre al mateix Nen Jesús.

L'any 1957, i a propòsit de la repercussió de l'escenificació pessebrística de Greccio, en el marc dels actes organitzats pel III Congrés Internacional de Pessebristes celebrat a la ciutat de Barcelona, el religiós franciscà Ladislao Guim, pronuncià en el saló d'actes del Consell Superior d'Investigacions Científiques, una conferència en la qual afirmà que:

"Els historiadors, al relatar l'escenificació del pessebre de Greccio fora del temple, enmig del bosc, en una cova real, amb la presència de la mula i el bou [...] donaren motiu a la difusió del pessebre arreu, i són les famílies franciscanes les que, seguint les petjades del seu Fundador, a tots els seus convents d'ençà d'aleshores fan pessebres artístics i patrocinen concursos" (Francesc d'Assís, precursor dels pessebres, 27-28).

Any rere any, la tradició cristiana commemora litúrgicament la festa de la nativitat de Crist i, més enllà de les celebracions estrictament litúrgiques, gràcies a la pervivència de l'impacte espiritual de l'experiència sanfranciscana de Greccio, s'efectua a nombroses llars la construcció d'un pessebre familiar davant del qual, després dels àpats festius –amb gastronomia pròpia–, té lloc el tradicional cant de nades que són interpretades davant les figures del pessebre familiar. Després de vuit segles del Nadal de Greccio, la construcció anual d'un pessebre familiar, indiscutiblement, s'ha consolidat com a part integrant de la nostra tradició i identitat.

DEU RAONS PER CREURE EN DÉU

ANNA GONZÁLEZ

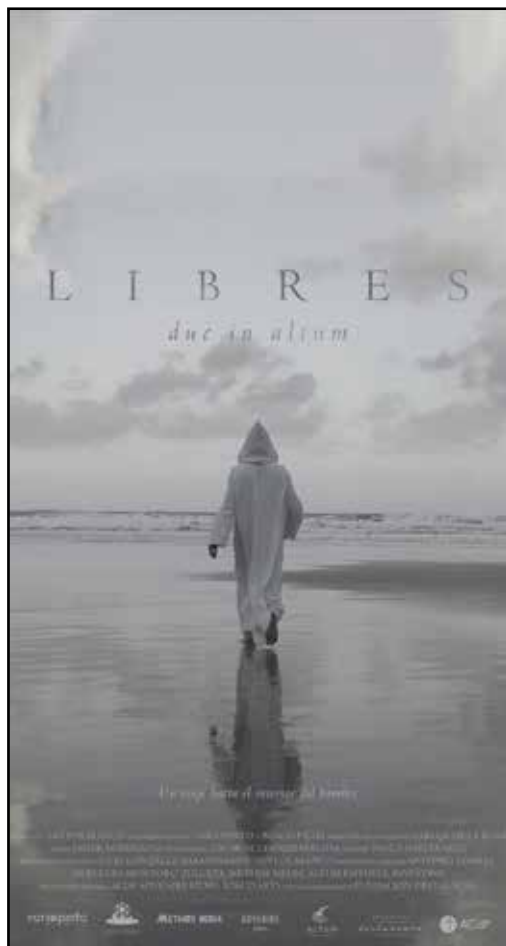
DEU RAONS PER CREURE EN DÉU

ORIOI JARA

ALBADA SA EDITORIAL, COL·LECCIÓ LA
DESCOBERTA, BARCELONA 2022.

Oriol Jara és escriptor i guionista de programes de ràdio i televisió. Ha col·laborat en programes de comèdia com Buenafuente o Polònia. Ell mateix es presenta com a activista cristià i productor catòlic, tot i que remarca que el més destacable de la seva vida és que és casat i pare de quatre fills. En uns moments en què el que impera és la subjectivitat, una gran necessitat de sentir-se reconegut, la convicció que res no és cert si no es pot demostrar... apareix aquest llibre com a testimoni de qui, cercant la veritat, ha trobat en Déu el motor de canvi de la seva vida des de la raonabilitat. En aquest treball l'autor explica el procés de conversió al Cristianisme a través de la intel·lectualitat i la raó. Ho farà exposant-ho a través de deu raons, com per exemple: "Perquè vull la veritat, perquè soc pare, per la ciència, per Jesús..." En tots aquests motius apareix una constant: l'amor de Déu a l'home i el seu desig que el fem present enmig la humanitat. L'abundància de cites bíbliques, les referències a filòsofs,

un llenguatge planer així com la noblesa de l'autor en confessar-se obertament, aconseguen transmetre la passió i el ferm convenciment de l'Oriol.

LIBRES: DUC IN ALTUM

SANTOS BLANCO

PEL·LÍCULA PRODUÏDA PER BOSCO FILMS S.L. I VARIOPINTO PRODUCCIONES S.L., 2023.

Documental que recorre dotze monestirs de vida contemplativa masculins i femenins d'Espanya. Amb el fil conductor de Camí, Veritat i Vida, captiva el testimoni dels religiosos i religioses que expliquen la seva vocació, què és per a ells la pregària, el silenci, la importància de la comunitat i del contacte amb la natura, com viuen la fragilitat i la malaltia, com transcorre un dia qualsevol..., o com se senten lliures dins dels murs del monestir.

La fotografia és d'una gran bellesa, així com la música creada per a l'ocasió.

LA SIRVIENTA

PABLO MORENO

PEL·LÍCULA PRODUÏDA PER STELLARUM FILMS I CONTRACORRIENTE PRODUCCIONES, 2023.

La pel·lícula narra la història de Vicenta María López Vicuña, fundadora de les Religioses de Maria Immaculada, que des de fa més de 150 anys porten dedicades a la promoció de les dones. Vicenta María fou sensible a les carències de les joves que arribaven a Madrid cercant treball en el servei domèstic i va veure la necessitat de crear una organització que les emparés i les procurés formació. La congregació va néixer el 1876 i ràpidament s'estengué per diversos països del món.

«...Ell és l'esplendor de la glòria eterna, l'esclat de llum perpètua i el mirall sense taca (Sv 7,26). Mira't diàriament en aquest espill, oh reina, esposa de Jesucrist!, i contempla-hi contínuament el teu rostre, per revestir-te íntegrament per dins i per fora amb varietats d'adorns, i ornar-te també de les flors i dels vestits de totes les virtuts, com pertoca a la filla i esposa molt estimada del Rei suprem. En aquest mirall es reflecteixen la pobresa benaurada, la santa humilitat i la caritat inefable, com ho copsaràs, amb la gràcia de Déu, en contemplar-lo en la seva totalitat. Esguarda, de primer, la base d'aquest espill: la pobresa de l'infant ajagut a la menjadora i abrigat amb bolquers (Lc 2,12). Oh admirable humilitat, oh meravellosa pobresa! El Rei dels àngels, el Senyor de cel i terra, ajagut en una menjadora...»

IV carta a Agnès de Praga (Santa Clara d'Assís)

**«...El seu amor captiva, la seva
contemplació nodreix, la seva
benignitat emplena...»**

(Santa Clara d'Assís)